

LUNDS UNIVERSITET

Musikhögskolan i Malmö

EXAMENSARBETE

Höstterminen 2012

Läroarbete i musik

Carolina Borg

”Nu kör vi pojkar!”

En studie om körledares metoder för att väcka
och behålla pojkarnas intresse för körsång.

Handledare: Sverker Zadig

Abstract

Title: "Let's sing it boys!"

A study in the choir leaders' methods in arousing and keeping the boys' interest in choir singing.

The purpose of this thesis is to investigate how five different choir leaders work with boys in choirs and how they arouse the boys' interest in choir singing. Furthermore, how they cope with the young male voice when reached adolescence and how the leaders view the future of boys singing in choirs. I also want to look at an eventual significance concerning if or if not the boys rather stay in the choirs with female or male choral leaders.

I have performed this research through qualitative structured interviews with choir leaders that have mixed experiences of boys in choirs.

The thesis results show that the choir leaders think that it is in favor of the boys when they get to sing with other boys. In the interest of the choir, it is good to divide sometimes the choir in boys and girls from the ages ten to sixteen. Regardless of the gender of the choir leader, it is important that he or she takes part in the knowledge about the cambiata voice to help and inspire the boys to keep on singing. There are advantages and disadvantages for both male and female choir leaders, and in the end, it all boils down to the personality and engagement of the choir leader, which makes the boys willing to sing in choir. The most important thing is to be sensitive to the boys and be responsive to their needs. You learn the most as a choir leader just by listening to the boys themselves. Don't forget, boys like to sing.

Keywords: Choir singing, choir, choral, choral singing, boys, boys choir, boys' voices, boys' voice breaking, voice change, cambiata, gender

Sammanfattning

Titel: "Nu kör vi pojkar!"

En studie om körledares metoder för att väcka och behålla pojkarnas intresse för körsång.

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur fem körledare arbetar med pojkar i kör och hur de väcker deras intresse för körsång. Hur körledarna hanterar pojkars röster när de kommer i målbrottet, hur de ser på vår framtid med pojkar i kör och om det har betydelse om det är en kvinnlig eller manlig körledare. Som metod har jag använt kvalitativa och strukturerade intervjuer med körledare som har blandad erfarenhet av pojkar i kör.

Studiens resultat visar att körledarna tycker att det är gynnsamt för pojkar att sjunga med andra pojkar.

Dels för kören och körsångens bästa är det bra att göra en uppdelning av pojkar och flickor vid vissa tillfällen, framförallt mellan årskurs 6 till 9. Oavsett körledarens kön visade det sig vara viktigt att körledaren tar del av den kunskap som finns om pojkars målbrottsröster för att kunna hjälpa och inspirera dem för fortsatt körsång.

Nackdelar och fördelar finns för både en kvinnlig och en manlig körledare och undersökningen visade att i slutändan är det körledarens personlighet och engagemang som spelar den största rollen för att pojkar ska vilja sjunga i kör. Det viktigaste av allt visade sig att vara lyhörd och att uppmärksamma pojkarna, som körledare lär du dig mest genom att lyssna på pojkarna själva. Glöm inte att pojkar tycker om att sjunga.

Sökord: Körsång, kör, pojkar, gossar, gosskör, killar, målbrottet, genus

Innehållsförteckning

Abstract	1
Sammanfattning	2
1. Inledning.....	5
2. Syfte	6
3. Teoretisk bakgrund/tidigare forskning.....	7
3.1 Rekrytering och att jobba med pojkar i körsång	7
3.2 Hantering av pojkars röstförändring, målbrottet	10
3.3 Låtval och låtrepertoar	13
3.4 Skillnad på kvinnlig eller manlig körledare.....	15
3.5 Fördomar om pojkar och körsång	16
4. Metod	18
4.1 Kvalitativ metod	18
4.2 Kvalitativa intervjuer	18
4.3 Urval av informanterna och genomförande.....	19
4.4 Presentation av informanter	20
4.5 Etiska aspekter.....	21
4.6 Studiens Validitet.....	22
5. Resultat	23
5.1 Rekryteringen	23
5.2 Väcka och behålla pojkarnas intresse för kör	25
5.3 Pojkars röstförändring, en del i utbildningen eller på egen hand	29
5.4 Betydelsen av låtval och låtrepertoar	33
5.5 Kvinnlig eller manlig körledare, fördelar och nackdelar	36
5.6 Vem har fördomar om pojkar och körsång	38
6. Resultatdiskussion, slutsatser och rekommendationer	41
6.1 Rekryteringen, jobba med pojkar i kör och behålla deras intresse för kör.....	41
6.2 Målbrottet, där sätts körledaren på prov.....	43
6.3 Låtval	44

6.4 Spelar det någon roll om det är en kvinnlig eller manlig körledare?	45
6.5 Finns det fördomar om pojkar och körsång?	46
7 Slutsats.....	48
8. Rekommendationer för vidare studier/forskning	49
9. Referenser	50
Internetreferenser.....	51
10. Bilagor	52
Bilaga 1 Mail och samtyckes avtal till informanterna.....	52
Bilaga 2 Intervjufrågor och Nya kulturvanortabell.....	53

1. Inledning

Jag har varit en aktiv körmedlem sedan jag var 6 år, och under min körtid så har jag ofta upplevt att en del pojkar inte verkar tycka om att sjunga i kör eller att det inte finns några pojkar i kören. När jag var i 18 års ålder började jag tycka att pojkar ofta förstörde körlektionerna och även på folkhögskolan jag studerade på blev jag förvånad över att det fanns så tydligt motstånd hos pojkarna mot körsång. Det resulterade därför i ett visst motstånd hos mig till pojkar i kör och jag har ofta sett dem som ett problem, både när jag varit körmedlem och körledare. Men ju längre jag studerade på Musikhögskolan, och jag valde att profilera mig till körledare, började jag istället ställa mig frågan varför det är så få pojkar som sjunger i kör. Mina tankar har varit att motståndet kanske beror på att kör ibland är obligatoriskt i vissa grund och högstadieskolor. Och att pojkar känner sig tvingade att sjunga i kör under sin skolgång. Under min körpraktik på Musikhögskolan har jag stött på problematiken kring att jobba med pojkar i körsång och det är för mig tydligt att det finns en skillnad på pojkar och flickors förmåga att koncentrera sig.

Beror det på att det finns en bristande kunskap hos körledare som hos mig själv om pojkars röster? Min första körledare jag hade när jag var i 6-årsåldern, förklarade aldrig för oss vad det var som hände med pojkarnas röster när de kom i målbrottet. Det var inte så många pojkar i den kören så det hördes tydligt när någon pojkes röst förändrades. Det kunde låta konstigt när deras röster ”bröts” och en del fnissade även åt pojkarna, vilket kan lett till att pojkarna kände sig obekväma och uttittade.

Det fanns två körer som jag var med i parallellt under den åldern, en skolkör och en kyrkokör. I skolkören fanns det många pojkar som sjöng och repertoaren var allt från vanliga barnsånger såsom Astrid Lindgrensånger till julsånger, som inte hade något kristet budskap. Den körledaren förklarade aldrig om målbrottet, utan där fick alla veta att vi skulle sjunga ut högt och tydligt. I kyrkans barnkör var det ungefär samma flickor med som i skolkören, men i denna kör så lyste pojkar med sin frånvaro. Där fanns som flest fyra pojkar i jämförelse med skolkören där det var cirka 15 pojkar. Min tolkning av denna skillnad var att det var på grund av repertoaren och platsen att sjunga på. Pojkar kanske tänkte att det inte var roligt att vara och sjunga i kyrkan och att låtarna handlar mest om Gud. För många barn kanske den enda vistelsen i kyrkan var när det var skolavslutningar. Kan sångrepertoaren och platsen vara två av faktorerna som avgör om pojkar vill sjunga i kör eller inte?

2. Syfte

Syftet med denna studie är att genom intervjuer undersöka hur fem körledare arbetar för att behålla pojkars intresse för kör och hur körledarna gör för att behålla pojkarnas intresse för körsång.

I studien kopplas intervjuer med fem körledare och tidigare litteratur och forskning samman för att sedan i resultatet visa vilka metoder som finns för att väcka och behålla lusten för körsång hos pojkar. Den forskning jag har tagit del av är fokuserad på körledare som bland annat har jobbat med pojkar i ålder 10 till 16 år som är min målgrupp.

Jag vill själv ta del av mer kunskap om pojkars röster, så att jag kan utveckla mig som körledare och känna mig tryggare och säkrare att arbeta med pojkar i kör. För att försöka få klarhet, har jag tagit fram en forskningsfråga och tre följdfrågor:

- Hur jobbar körledare för att väcka och behålla pojkars intresse för körsång?
- Hur bör och kan körledaren arbeta med målbrottsröster och var får körledaren kunskapen om den ifrån?
- Vilka fördelar och nackdelar finns det att leda pojkar i kör för en kvinnlig och manlig körledare?
- Finns det fördomar om gosskör och pojkar i kör?

3. Teoretisk bakgrund/tidigare forskning

Under fem rubriker nedan presenteras olika aspekter som jag har valt att lägga fokus på när det handlar om pojkar som sjunger i kör. Ordet pojke, gosse och kille kommer att växla under hela arbetet, i alla sammanhang handlar det om pojkar i åldern 10–16-årsåldern. I uppsatsen väljer jag att skriva så som orden används i den litteratur jag har läst eller som informanterna valt att använda orden.

3.1 Rekrytering och att jobba med pojkar i körsång

Från boken *Gosskörboken* (Liljas, 1999) berättar tre körledare i kapitlet *rekrytering* om sina metoder för att få pojkar att börja sjunga i kör. De tycker alla tre att det bästa sättet att rekrytera pojkar till kör är att besöka skolor personligen och själva träffa pojkarna, sjunga en stund och berätta om verksamheten. Det är också den metod som kräver mest tid och ansträngning. Vissa har inte den möjligheten, som Roland Nilsson berättar, eftersom deras rekryteringsbas är Stockholm och det skulle krävas mycket tid åt att göra det. Det underlättar om körledaren kan samarbeta med skolorna, eftersom det är där möjligheten att möta pojkarna är störst. När körledaren har etablerat en gosskör så är det gynnsamt för rekryteringen att ta med kören till skolan och visa upp hur en gosskör kan låta. En annan metod är att skicka ut broschyrer, folder och inbjudningsbrev personligen till pojkarna. Körledarna upplever att det är svårare att rekrytera pojkar i mellanstadiet. Anita Andersson menar att vi måste fånga upp deras intresse tidigare och Kurt Romberg menar att det kan bli större problem för dem som inte har sjungit innan eller är osäkra röstmässigt när de sedan kommer in i målbrottet och att det leder till att de inte blir intresserade av att sjunga i kör. Både Romberg och Andersson berättar att de har organiserat sina körer i form av olika trappsteg och nivåer i rösten. Pojkarna blir sporrade till att klättra upp i stegen, från gosskörssopran till att sjunga mansstämmor. Då sker rekryteringen automatiskt men fortfarande måste rekryteringen för de nya och yngsta pojkarna fortsätta. Författarna i poängterar att det är viktigt att det inte är några flickor närvarande vid informeringen av gosskör i till exempel i skolan, eftersom pojkar kan välja att inte visa sitt intresse då (Liljas, 1999).

I kapitlet *Tenorer och basar* i gosskören från boken *Gosskörboken* (Liljas, 1999) har tre körledare samma åsikt om att det är bara positivt att ha äldre killar och mansstämmor blandade med pojkarna. Finns det inga äldre pojkar i gosskören så kan körledaren alltid låna in basar och tenorer från någon annan kör eller ta hjälp av pojkarnas pappor. Det är bra för pojkarna att höra den fyrstämriga sången. Ibland kan det vara svårt att få gossarna att sjunga rent när det bara är diskantstämmor (Liljas, 1999). De är även enade om att de äldre killarna kan stärka gemenskapen i kören genom att ta hand om de yngre när de är nya i kören, och de yngre får se att det inte är mesigt eller tjejjigt att sjunga.

Tre körledare berättar från kapitlet *disciplin* från *Gosskörboken* (Liljas, 1999) hur de ser på disciplinen i gosskör. Michael Sager menar att körledaren inte ska vara rädd för att ta tillvara på pojkarnas energi och tävlingslust som kan vara till hjälp när körledaren vill ha deras uppmärksamhet. Regler är viktigt och att gå in med tanken att försöka bli en kompis som inte är så sträng fungerar inte. De behöver en ledare som de kan ha respekt för och som får tillvaron att kännas trygg och som skapar förväntningar hos dem. Maria Tyhresson – Hedin menar att ”Kören är en spegel av körledaren” (sid 36). Så du måste börja med dig själv och tänka efter om det du gör bara är för att du själv vill det eller om det är för körens bästa.

Många i boken *Gosskörboken* (Liljas, 1999) hävdar att vi måste se till att pojkar och flickor är olika och att de har olika sätt att lära och koncentrera sig på. I kapitlet *disciplin* har Michael Sager samma syn som Anita Andersson som säger i kapitlet *pedagogik* att det ofta är till pojkarnas nackdel att vara med i en blandad barnkör. De menar att flickor kan koncentrera sig under en mycket längre tid än pojkar, och är de då en mindre minoritet i blandad kör som de så ofta är så kan det därför leda till att de vill hävda sig som protest mot att de inte passar in i tempot som körledaren väljer. De kanske även har känt av körledarens frustration att inte kunna hantera situationen och se till allas behov i kören och därför slutar pojkarna att sjunga. De båda körledarna tycker att det bästa alternativet är att sjunga med pojkar och flickor var för sig.

I boken *Barn och sång* (Fagius, 2007) i kapitlet *pojkar och flickor* så har två körledare fått berätta om hur de jobbar med pojkar i kör. De är enade om att pojkar behöver tydligare riktlinjer och att koncentrationen är lägre, i alla fall bland de yngre pojkarna. De båda tycker att körledaren ska sjunga separat med pojkar och flickor i den tidiga skolåldern och att de senare kan få börja sjunga tillsammans igen vid gymnasieåldern. De tror även att det kan stärka poj-

karnas självkänsla om de får möta andra killar med samma intresse för sång, då de oftast är en minoritet. I kapitlet *Att sjunga på lika villkor* hänvisar de till en studie om könsskillnader och könsroller hos förskolebarn och skolbarn. Där framgår det att både genetiskt och miljön konstaterar en könsskillnad och att det även finns skillnad mellan pojkars och flickors lust och mottaglighet för sång. Vi måste jobba utifrån detta och bygga upp vår sångorganisation efter det (Cederberg-Orreteg, m fl. 2007).

I boken *Barn i kör* (Fagius & Larsson, 1992) menar Björn Wrangsjö i kapitlet *körverksamhet* att när pojkar och flickor kommer upp i åldern 8-10 så drar sig pojkarna ofta tillbaka i en kör. Det beror dels på inlärd könsroller men det finns även vissa skillnader i den psykiska utvecklingen hos pojkar och flickor. I samma litteratur menar Wrangsjö att pojkar blir i den här åldern mer barnliga och flickorna växer psykologiskt sett ifrån pojkarna. När pojkarna sedan kommer in i målbrottet så ställs körledarens fantasi att hålla ihop kören på prov. Det kan bli ett spel mellan pojkar och flickor om att försöka fånga varandras uppmärksamhet och det leder till förlorad koncentration i kören och till körledarens direktiv. Det kan behövas hårdare kontroll och flera pauser när körledaren jobbar med pojkarna vilket kan vara en nackdel för flickorna. Det kan lösas genom att dela upp pojkar och flickor i den här åldern.

Martin Ashley som är chef vid utbildnings fakulteten vid Edge Hill University har kommit fram till fyra huvudfaktorer när det gäller rekrytering och behålla pojkar i kör.

1. Musik värderas högt av det övergripande ledarskapet, till exempel rektorer, som bryr sig om att pojkar medverkar i kör.
2. Körledaren har obegränsad passion, entusiasm för pojkröster och tycker om att arbeta med pojkar.
3. Körledaren har kunskap om pojkars röster och hur de förändras i den tidiga tonåren.
4. Körledaren förstår något om könsidentitet och könsfrågor (Ashley, 2011).

Ashley (2011) skriver att pojkar inte vill ha en tuff ledarstil utan snarare en vårdande och omhändertagande (nurturing) körledare. Körledaren ska vara vårdande på rätt sätt; inte för personlig eller inte ha någon slags mammaroll utan ha fokus på själva kören och kvaliteten och vara en kunnig pedagog. I England finns det en stark tradition av gosskör och den består oftast av sopraner och män. Pojkarna börjar sjunga när de är cirka 8 år och slutar sedan när de är cirka 13 år eftersom det ofta är då de inte längre kan sjunga som sopraner, men många pojkar kommer i målbrottet tidigare. När Ashley gjorde en undersökning genom att analysera 1000

pojkers röster i åldern 10-14 så visade det sig att många pojkar faktiskt mimade när de sjöng i kören för att de inte kunde sjunga så höga toner (Ashley, u.å. internetreferens G).

I en undersökning som heter *Nya kulturvanor - Svenska kulturvanor i ett 30 – årsperspektiv: 1976-2006* så har de under olika delar av kulturlivet redovisat ökning och minskning inom, besöks-, konsumtions- och utövandevanor, och även körsång. Det som redovisas i tabellerna (se bilaga 2) är att män i åldern 16-19 som utövar körsång varje vecka, har både ökat och minskat i procentenheter under hela undersökningsperioden. Det sista resultatet från 1998-99 till 2006 visar på en minskning med 1,1 procentenheter med ett resultat på 4.2 procentenheter av killar som utövar körsång varje vecka. I jämförelse med tjejer i åldern 16-19 så ligger deras resultat 2006 i utövning av kör varje vecka på 11.8 procentenheter och då med en ökning på 2.1 procentenheter i jämfört med 1998-99 (Statens Kulturråd, 2008).

3.2 Hantering av pojkars röstförändring, målbrottet

Ur *gosskörboken* (Liljas, 1999) menar Michael Sager att det talas med försiktighet om just målbrottet eftersom det är ett känsligt ämne, och i musikutbildningarna nöjer man sig ofta med att nämna målbrottet och vad som händer rent fysiskt. Men sen blir det upp till körledaren själv att skaffa sig egna erfarenheter som färdigutbildad. Sager förklarar att pojkar ofta leds in i körerna som viktiga individer tills den dag de kommer i målbrottet. Då blir de rådda att ta en paus i sjungandet och sen komma tillbaka till kören när de är tenorer eller basar, men flera frågor finns hos pojkarna. Sager skriver: ”Hur vet man när man är färdig i halsen? Är man verkligen välkommen tillbaka? Finns det någon man känner kvar? Vågar man låta någon höra rösten, kommer den hålla? Kommer man bli utskrattad?”(sid 26). Gemenskapen och kompisar är en viktig del i den åldern och att mista sopranrösten är som att mista sitt instrument. Målbrottet visar sig ofta med att pojkar inte längre trivs med att sjunga för höga toner och det finns en risk för en lätt heshet. Då är det en idé att provsjunga med pojken för att höra vilket omfång pojken fortfarande har. Är han i förmålbrottet så kan han flyttas ner till altstämman och när han sedan sjunker ännu mer och tonförrådet blir mer begränsat så kan det vara bra att ha en målbrottsgrupp som han kan bli flyttad till. En målbrottsgrupp kan bestå av 6 – 7 pojkar och de bör vara ungefär lika gamla. När denna förflyttning görs så är det viktigt att pojken inte uppfattar det som en förvisning, utan istället något att vara stolt över, som en befordran, att han är ett steg mot mansstämman. Sedan sjunger de den repertoaren som passar registret bäst och arbetar även med att vidga röstens omfång. Det viktiga är att få killen att förstå vad som händer med hans röst och att han inte jobbar mer än med en kvints omfång.

Körledaren måste vara uppmärksam och ha en dialog, prata om hur han själv upplever det, så att man vet att killen inte har ont när han sjunger. Han skriver att det ofta kommer upp frågan ifall det är tillåtet att skratta åt varandra, och då menar han att bara om killen kan låta sig själv bli skrattad åt och att det görs med ett gott hjärta så är det okej. De alla går ju igenom samma problem. I den här målbrottsgruppen uppmanar Sager att körledaren kan använda tiden till att göra gehörsträning och notläsning. När rösten börjar stabilisera sig så kan det vara läge att låta killarna få prova att sjunga tenorstämman och när de kommer tillbaka till kören kan de benämnas som korister och inte längre som en av gossarna. När de sedan har kommit upp i den äldre åldern i kören så är det inte fel att ge dem fler privilegier så som exempel egna rum och andra sovtider vid körresor. Det är viktigt att visa att de är betydelsefulla för kören (Liljas, 1999).

I boken *Barn och sång* (Fagius, 2007) i kapitlet *pojkar och flickor* skriver Cederberg-Orreteg m fl. (2007) att gosskör vanligtvis är en kör med unga pojkar och även män. Förklaringen av gosskörens röster är att gossar sjunger fortfarande med sin ljusa röst, det vill säga diskantrösten och män som har gått igenom målbrottet sjunger tenor och bas eftersom rösten sjunker ner i ett mörkare läge efter målbrottet.

Enligt Ashley så ger många pojkar upp sjungandet i åldrarna 11 till 14 år, då när rösten börjar förändra sig. Han menar att det finns en liten kunskap hos körledarna om pojkrösten och utan den blir körledaren faktisk sämre. Han har tillsammans med Edge Hill University Youth Chorus of Great Britain fört fram ett projekt som heter Boys Keep Singing, som det även finns en hemsida med information om projektet (Ashley, u.å. internetreferens A). Genom en hemsida så finns det möjlighet för både pojkar och körledare att lära sig mer om ”cambiata”, målbrottsrösten.

Ashley säger:

Cambiata voice is a term most frequently associated with the work of Irvin Cooper. Cooper was professor of music at Florida State University from 1950 to 1970. During his period at supervisor of music for the Montreal education system he became particularly interested in the non-participation of young adolescent boys. His research led him to formulate the Cambiata concept. The cambiata voice is, of course, also a transitional voice. (Ashley, u.å. internetreferens D)

På hemsidan finns olika filmer, bland annat en som förklarar anatomiskt om rösten och dess förändring vid målbrottet, men även filmer med pojkar som berättar varför de sjunger i kör samt flera sångexempel från olika körer. Under rubriken Further resources finns det en digital bok för lärare i pdf format som är för just körledaren (Ashley, u.å. internetreferens E). Här står det bland annat att det är viktigt att vara medveten om att det finns klara vokalistiska skillnader på pojkrösten i åldern 10-14 år jämfört med åldern 7-11 och 12-15 år. Pojkar måste få veta detta och att de både psykiskt och röstmässigt måste hitta sina nya identiteter. Körledaren måste lära sig att arrangera musik själv eller klara av att transponera musiken. Tyvärr så har kompositörer valt att inte skriva någon musik som passar för pojkar i målbrottet, det är få som förstår den första regeln som gäller när pojkar ska sjunga med cambiata rösten. Eller som Ashley uttrycker ”The song must fit the voice, not the voice the song.” (Ashley, u.å. internetreferens E, sid 6). Ashley ville skriva något som pojkar skulle vilja läsa, så han skapade en e-book (Ashley, u.å. internetreferens F). Det är en plats för bara pojkar där de kan läsa, lyssna, se och lära sig om sin röst och hur högt de ska sjunga när de är i förmålbrottet. Ashley har tillsammans med Association of British Choral Directors startat en målbrottskör som heter Cambiata North West och de berättar i en privat film om körsättningen och den består av sopraner, cambiataröst (målbrottsröst) 1 cambiata röst 2 och barytonröster. Anledningen till att starta kören var att behålla pojkars intresse för kör. Ashley menar att det finns två viktiga saker att tänka på när körledaren startar en målbrottskör. Det första är att undvika att det kolliderar med idrottsträningar och andra sportevent. Han tycker att man ska uppmuntra pojkarna att både idrotta och sjunga i kör! Det andra är att bara använda dig av musikarrangemang som passar för den ständigt ändrade målbrottsrösten (Ashley, u.å. internetreferens C).

Ashley har textsatt det kända temat ur Beethovens 9 för en upplysning om hur pojkarnas cambiata röst fungerar:

We're the cambiata chorus, singing here is what we do. We need you to write notes for us, we are quite a special crew. We're not altos tenors or basses, trouble no more do we sing! So don't give us shrieking, squeaking, learn to fit our voices in.

Det finns även en sida för körledaren, (Ashley, u.å. internetreferens B) som är ett forum för de som leder gosskör. Där kan de skapa sin egen profil och ha kontakt med andra körledare. Det finns möjlighet att dela med sig av körmaterial som passar för just målbrottskörer och dela med sig av sina konsertvideor eller konsertframträdande.

På radioprogrammet Mitt i musikens hemsida så finns det en artikel som heter Tidigt målbrott hotar gosskörer (Cederberg, H. 2012, 18 april). Här går att läsa att Forskningsstudien från Köpenhamn visar att puberteten och målbrottet inträffar tidigare idag hos pojkar. Det har kartlagts att röstförändringen sker cirka ett halvår tidigare, för att kompensera röstförändringen så planerar de att tidigarelägga deras körutbildning. Detta är ett fenomen som även Roland Nilsson som varit konstnärlig ledare för Stockholms Gosskör i nästan 40 år, har märkt av. I en intervju i samband med artikeln berättar han att det har noterats att målbrottet börjar cirka tre, fyra år tidigare i Stockholmsgosskör i dag, jämfört med för fyrtio år sedan. Roland Nilsson menar att det krävs mognad för att dels kunna ta till sig av texternas budskap och musiken samtidigt som att kunna läsa ordentligt och förstå noterna, och som ung sopran kan det bli problem. Målbrottskör är viktigt för att inte förlora pojkarna när de kommer i målbrottet. Så han startade en sådan under sin tid i Stockholms Gosskör. Tidigare hade de fått tvinga soprannerna att sluta när rösten började spricka. (Cederberg, H. 2012)

3.3 Låtval och låtrepertoar

I kapitlet *konsserter* från *Gosskörboken* (Liljas, 1999) berättar Roland Nilsson att när de väljer repertoar till Stockholms Gosskör så är de noga med vad det är för texter och att det krävs svårare stycken ju äldre pojkarna blir. Han tycker inte att det är svårare att lära in stora verk än visor, det som är skillnaden är repetitionstiden. I samma kapitel menar Eva Bohlin att körledaren inte ska välja repertoar efter någon missriktad ”pedagogisk nit” och välja låtar efter vad som tros vara barnens musiksmak, lätta sånger, rytmiska eller barnsliga. ”Gossarna påverkas mycket av ledarens musiksmak, men lär sig också snart att skilja på låtar som är musikaliskt bra och de som inte är fullt så bra” (sid 67).

Fagius (2007) skriver i kapitlet *Vad ska vi sjunga och hur?* i boken *Barn och sång*. ”Ska vi sjunga de sånger barnen hör, kan och vill? Hur ska jag som ledare få dem att lära sig allt det jag vill, det jag är bra på?” (sid 80). Det står att vi lärare inte har tid att ta del av all ny musik som barn kommer i kontakt med idag och att det gör de i väldigt tidig ålder. Körledaren kan inte tillgodose allas önskemål när de gör sina låtval till kören. För att kunna väcka deras nyfikenhet för nya repertoarer och nya sånger så måste körledaren först fånga deras lust till att sjunga och det krävs en medveten målsättning (Fagius, 2007).

Ashley (u.å. internetreferens D sid 8) menar att pojkar vill sjunga vad som helst bara körledaren är bekväm med sina låtval. Det måste inte vara rap eller hip-hop. Det viktigaste är att det är låtar som passar pojkarnas röster att sjunga.

”Pojkaktig sångbok, behövs det?” Så står det på sista sidan i sångboken *Pojkaktig sångbok* (Olsson, 2001) som går att ladda hem gratis på pojkaktig orkesterns hemsida. I innehållsförteckningen hittas låtar såsom ”I en grav vid öknens slut”, ”Gå aldrig och bli kär”, ”Jag är en vanlig vampyr”, ”Snortango”, ”Hajarna” och så vidare. Författarna ansåg att de ville närma sig barnvisor från ett manligt perspektiv. Barnvisor som är mest populära idag består genom välmenande fröknars förmedling mest av Alice Tegnér’s sånger. Olsson anser att de handlar nästan enbart om gulliga djur, och att Lennart Helsings absurda och roliga låtar har blivit bortvalda. Han vill inte påverka något könskrig eller någon strikt uppdelning mellan flickor och pojkar och sångerna är inte riktade enbart till pojkar. Olsson menar att tjejer har också behov av annat än gulliga och snälla visor.

”Därför hoppas vi att boken blir en påminnelse om att pojkarna finns och att de har egna behov” (sid 20).

Olsson berättar i en intervju i *Sydsvenskan* (Agrell, 2000, 6 maj) att han har en bärande idé om att pojkar inte får leva ut sin stökighet på dagis och att de då tar med sig det upp i åren och sedan också i skolklasserna.

Olsson säger:

Barn är inte så oskyldiga som man tror och man försöker krympa dem till enbart gullighet blir de vansinniga. Men det vore förfärligt om vi uppfattades som något slags experter på hur mannen är och ska vara. Vi vill bara bredda diskussionen. (Agrell, 2000)

Olsson som jobbat på förskola i 25 år reagerade på hur verksamheten präglades av kvinnliga värderingar och att det ofta var problem med pojkarna. ”Eftersom vi som skrivit sångerna är pojkar kallar vi sångerna pojkaktiga. Det är en medveten provokation. Det finns inget könsneutralt läge i barnens värld och tids nog konstruerar de något som skulle kunna kalla könsidentitet utifrån sina erfarenheter.” (Pojkaktig orkester, u.å.)

3.4 Skillnad på kvinnlig eller manlig körledare

Tre kvinnliga körledare berättar i boken *Gosskörboken* (Liljas, 1999) i kapitlet *kvinnliga gosskörledare* om deras upplevelser som körledare i en gosskör. Det alla tre förklarar är att fördelen med att vara kvinna och leda gosskör är bland annat att pojkarna lättare kan identifiera sin sångröst med en kvinnlig sångröst än med en mans sångröst. Svårigheterna kommer när pojkarna kommer i målbrottet och körledaren som är kvinna kan tycka det är svårt att förevisa med rösten om hur de ska sjunga och även förstå pojkarna hur det känns att sjunga i målbrottet. Ifall det är svårt att förevisa med rösten och det blir svårt för dem att hitta tonen så kan körledaren alltid be någon av de äldre killarna att sjunga före. Eva Bohlin tar upp att det kanske är svårt för de äldre killarna att identifiera sig med en kvinnlig körledare och att de har ett behov av en manlig förebild. Om körledaren har lyckats behålla pojkarna efter målbrottet kan de ta hjälp av dem och att de får ta mer ansvar och vara förebilder för de yngre. Anita Andersson menar att problem uppstår både som manlig eller kvinnlig körledare och att det löser sig, det handlar mer om dig som körledare, och om du är lyhörd och har ett intresse av killarna. Sara Michelin säger att tydliga regler från början och vilka krav som förväntas av pojkarna behövs, och att våga säga ifrån. Det är ingen bra idé om körledaren tror att man kan vara någon slags mamma för kören.

Liljas (1999) redaktör för boken *Gosskörboken* menar att när man läser texterna i boken så förstår man att det inte finns något ”rätt” sätt att leda gosskör på. Men det finns sätt som fungerar för en viss ledare och för en viss kör. Det finns ingen lösning som fungerar för alla utan det finns olika råd om hur körledaren kan bete sig. Liljas menar att de bästa gosskörledarna faktiskt är gossarna själva, du lär dig bäst hur du leder en gosskör genom att lyssna på gossarna. Och att även gemenskapen är viktig hos gossarna, de lär sig av varandra och de tar hand om varandra.

Ashley (2011) menar att det inte spelar någon roll ifall det är en kvinnlig eller manlig körledare. Men i hans underlag från projektet *Boys Keep Singing*, visade det sig att kvinnor hade större framgång som körledare för gosskör. Han menar att en svag ledare må överleva för att majoriteten vill sjunga men att det krävs en stark ledare för att få pojkar och unga män att fortsätta sjunga trots att de inte behöver. De mest uppenbara faktorerna som spelar in i pojkars deltagande i kör är de egenskaperna som körledarna besitter. I projektet *Boys Keep Singing* försökte han hitta bra sätt att förstärka körledarnas kapacitet att kunna jobba med pojkar. En

inspirerande, kunnig och entusiastisk ledare, det är de egenskaper som spelar roll när körledaren leder gosskör.

3.5 Fördomar om pojkar och körsång

I boken *Barn och sång* (Fagius, 2007) menar manusförfattaren att det i vårt samhälle finns ett tidigt faktum att det betraktas som flickaktigt att sjunga, och frågan är hur vi ska förhålla oss till det. I en undersökning som gjordes inom projektet Barn och sång så frågade de några förskolelärare om de upplevde att det redan i den tidiga åldern märktes någon skillnad till sånglust mellan pojkar och flickor, och ifall det fanns någon skillnad på sångsätten barnen använde sig av. Lärarna upplevde aldrig att det fanns någon skillnad mellan pojkar och flickors lust till att sjunga, däremot så sjöng de på olika sätt. Pojkar tyckte mer om att sjunga starkt och de hördes mer än flickorna. I boken påpekar författaren att ordvalet av ”gosskör” fortfarande används trots att vi inte använder oss av ordet gossar i andra sammanhang (Fagius, 2007).

Olsson - Kruse har skrivit en examensuppsats vid Göteborgs Universitet om *Pojkar älskar att sjunga i kör - om gosskörsbygge i en svenkkyrklig församling*. Han skriver att i jämförelse med en grupp med bara flickor så finns det en uppfattning om att det kan vara stökigt med en grupp med bara pojkar, därför att pojkar kan ha svårare för att koncentrera sig. Men det behöver inte stämma, det handlar om att jobba med pojkarna på ett lite annorlunda sätt. Det finns även en frågande syn från både föräldrar och kyrkans personal om varför en grupp med bara pojkar ska finnas och att kören jobbar på en hög nivå. Men det ifrågasätts inte när pojkar tränas i idrott till nästan professionell nivå. Av Joakims egna slutsatser ser han det så att det kanske är mer vanligt och okej att flickor sjunger på en hög nivå och att pojkar jobbar på en hög nivå inom idrott. Och kanske skulle allmänheten tycka motsatsen var konstigt, eftersom musik kanske anses mer som en fritidssysselsättning i Sverige (Olsson – Kruse, 2012).

Ashley har stött på skolbarn som när de hört pojkar sjunga högt, trots att det var onaturligt och konstigt eftersom ”pojkar kan väl inte sjunga”. Många vuxna förväntar sig att pojkarna i en gosskör ska låta som flickor och att det ska låta gulligt när pojkar sjunger med sina oförändrade röster. Vi behöver lyfta fram målbrottsrösten mera och visa att vara pojke och sjunga är fantastiskt för de har olika röster. Att pojkar ska sjunga gulligt är något som uppskattas mest av de ”äldre” vuxna men inte direkt från pojkarna själva. (Ashley, u.å. internetreferens D sid 6) Att pojkar har problem med att låta som flickor kan bero på att det i samhället fortfarande finns en dold agenda om kvinnlig underlägsenhet (Ashley, u.å. internetreferens D sid 7).

Det finns även en tveksamhet kopplat till vad vi vuxna menar med ordet pojke, och bilden vi har av vem som är en pojke skiljer sig (Ashley, 2012 internetreferens H sid 3). Många elever och inte sällan också lärare upplever att kvalitativ sopransång inte kan sjungas av pojkar för ”pojkar kan inte sjunga så bra”. Därför startade Ashley det tidigare nämnda projektet Boys Keep Singing, för att göra någonting åt den stora okunskapen om pojkars vokala egenskaper och författaren menar att denna kunskap kan vara en del av lösningen på problemet med den obalanserade könsfördelningen (Ashley, 2011). I England förstärker media i form av tv-program om körsång bilden av att pojkar ofta visar ovilja att sjunga och Ashley menar att det lett till att samhället homogeniserar pojkar, alltså delar in all i samma fack, Ashley menar att vi inte kan prata om alla pojkar och alla flickor på det sättet och han menar till och med att det finns en moralpanik om pojkar. Den här inställningen kan leda till att de vuxna förväntar sig mindre utav pojkarna och att bara manliga körledare kan engagera pojkar att sjunga (Ashley, 2011).

4. Metod

Jag redogör här för vilken metod och undersökningsgrupp jag har valt och på vilket sätt jag har genomfört min undersökning. En presentation av mina informanter kommer att presenteras i ett senare avsnitt. Metoden för studien är kvalitativ och jag kommer att intervjua fem körledare.

4.1 Kvalitativ metod

Till skillnad från kvantitativ metod som innebär mätning av datainsamlingen och statistisk bearbetning så innebär den kvalitativa metod en tolkad analys och intervjuer av ”mjuk” data. Avgörande för resultatet är hur undersökningsproblemet är formulerat. Verbala analysmetoder bör användas ifall forskaren är ute efter att tolka och förstå människors upplevelser (Patel & Davidson, 2003).

4.2 Kvalitativa intervjuer

Jag valde att göra intervjuer eftersom jag är intresserad av körledarnas tankar, upplevelser och erfarenheter. Jag förhåller mig till studiens syfte som kretsar kring körledarens roll.

Kvalitativa intervjuer har så gott som alltid en låg grad av standardisering, dvs. frågorna som intervjuaren ställer ger utrymme för intervjupersonen att svara med egna ord. Ibland väljer intervjuaren i en kvalitativ intervju att ställa frågorna i en bestämd ordning, dvs. med en hög grad av strukturering, ibland genomförs intervjun så att intervjuaren väljer att ställa frågorna i den ordning som faller sig bäst i det enskilda fallet, det vill säga med en låg grad av strukturering. Ibland väljer forskaren att genomföra intervjuer utan att först ha formulerat intervjufrågor (Patel & Davidson, 2003).

Jag valde att ställa mina intervjufrågor i en bestämd ordning men med öppenhet för följdfrågor. Genom att ha en hög grad av strukturering i intervjuerna, så skulle det hjälpa mig att lättare skriva ut svaren i resultatkapitlet. Hade jag inte valt denna metod av hög strukturering tror jag att informanternas svar eventuellt hade gått ifrån ämnet och det hade varit svårare vid transkriberingen att finna svaren på mina frågor. Jag tror även att jag själv hade påverkat min informant om jag valt en låg standardisering vid intervjutillfället då man ofta väljer att formulera frågorna under intervjutillfället och i en ordning som är lämplig för en viss intervjuperson. (Patel & Davidsson, 2003)

Genom en kvalitativ intervju kan intervjuaren få information och beskrivningar av olika karaktärer i den intervjuades livsvärld, såsom en nyanserad beskrivning av vardagliga och allmänna företeelser, och sedan kan intervjun även genom att fokusera på det som snarast är undantag, lyfta fram det speciella. Intervjuaren får då med dessa två aspekter en fyllig bild av den intervjuades livsvärld. Kvalitativa forskare arbetar ofta i analysen med så kallad ”thick descriptions”, det vill säga, fylliga beskrivningar, för att kunna ge läsaren en bättre förståelse av det tolkade (Patel & Davidson, 2003).

4.3 Urval av informanterna och genomförande

I samråd med min handledare gjordes valet av antalet informanter och jag har valt att intervjua fyra körledare som under en kortare eller längre tid varit verksamma i gosskör. Anledningen till att det blev fyra kvinnor och en man var för att jag ville ha det manliga perspektivet på körledarskap för pojkar. Eftersom en av mina forskningsfrågor handlar om skillnaderna mellan kvinnlig och manlig körledare. Jag är medveten om att resultatet kanske skulle blivit mer rättvist med fler män i undersökningen men tyvärr så fann jag bara en man. Jag har även valt att intervjua en musiklärare på en högstadieskola för att få det perspektivet på körledarskap. Tankarna om att intervjua pojkarna i körerna fanns också men på grund av uppsatsens begränsningar och att kunna hitta en klar forskningsfråga, förstod jag att jag var tvungen att välja mellan pojkarna eller körledarna. Under tiden som forskningsfrågan växte fram kom jag fram till att det var körledarna som jag ville fokusera min undersökning på, därav mitt val av informanter.

I bilaga 1 finns det mail som jag skickade till körledarna. I vissa fall bestämde jag tid och plats för intervjun via mail och en körledare ringde jag på hennes förfrågan. I bilaga 2 finns intervjufrågorna, vilka ändrades lite när jag intervjuade informanten på högstadieskolan, då denne inte är verksam i någon gosskör utan leder en blandad skolkör på högstadiet. Alla informanter fick läsa ett samtycke och skriva under det (se bilaga 1). Jag förklarar om det samtycket under rubriken etiska aspekter. Jag valde att göra inspelningarna med ett röstinspelningsprogram på min Nokia mobiltelefon. Ljudupptagningen blev bra, fast vid vissa tillfällen var det svårt att höra exakt vad informanterna sa, eftersom jag valde att göra intervjun i övningsrum på musikhögskolan och akustiken gjorde att rösten fick ett svagt eko. Efter min handledares förslag så kunde intervjun ta cirka 15-20 minuter. Tiden hade jag i huvudet under intervjuens gång. Men jag upplevde att det var distraherande att tänka på tiden och samtidigt lyssna och visa sitt intresse för informanten. Så efter den första intervjun släppte jag tanken på

klockan och tiden för intervjuerna blev då mellan tjugofem och trettio minuter. Jag ville inte begränsa eller stressa mina informanter med att det hade en viss tid att svara på frågorna.

4.4 Presentation av informanter

Eftersom jag har valt att mina informanter ska vara anonyma så har jag givit dem fingerade namn.

Informant 1 Patrik är utbildad organist. Har studerat musiker cembalo. Han har gått kurser i pedagogik med orgelinriktning och även studerat två år vid en körpedagogiskutbildning. Har lett gosskör i fyra och ett halvt år.

Informant 2 Jenny är utbildad musiklärare och sångpedagog. Har lett skolkörlektioner i sex år.

Informant 3 Ingrid har utbildning som musiklärare och sångpedagog med klassisk inriktning. Hon är också legitimerad logoped och har en masterexamina i logopedi, kognitionsvetenskap och musikpedagogik. Har cirka 25 - 30 års erfarenhet som dirigent och ledare för gosskör.

Informant 4 Emma är utbildad musiklärare och med inriktning arrangering och komposition. Även profilerad inom kör och körsång. Är verksam med en nystartad gosskör.

Informant 5 Sonja är utbildad musiklärare och även utbildad sångpedagog. Har en erfarenhet av pojkar i blandad kör och gosskör i 17 år.

4.5 Etiska aspekter

Informerat samtycke betyder att jag informerar undersökningspersonerna om det allmänna syftet med undersökning, om hur den är upplagd i stort och om vilka risker och fördelar som kan vara förenade med deltagande i undersökningen. Informerat samtycker innebär också att undersökningspersonerna deltar frivilligt i projektet och har rätt att dra sig ur när som helst (Kvale & Brinkman, 2009).

Jag skickade ett mail, (se bilaga 1) till alla informanter och frågade om de vill ställa upp på intervjun. I början av mitt arbete tänkte jag inte ha mina informanter anonyma, men efter råd från en lärare vid Musikhögskolan och min handledare så bestämde jag mig för att de skulle vara anonyma. Läraren vid Musikhögskolan berättade att det kan uppstå svårigheter när den icke anonyma informanten som har rättighet, läser arbetet och tolkningar. Informanten kan tycka att intervjuaren har tolkat dennes svar fel och vill ändra eller kanske till och med dra sig ur undersökningen. Efter denna information kände jag att jag inte ville riskera att någon av mina informanter drog sig ur undersökningen utan såg det mer lämpligt att de skulle vara anonyma. Kontakten med mina informanter såg ut så här: I det första mailet var jag väldigt noga med att förklara att de inte skulle vara anonyma, att en presentation av dem skulle framgå i arbetet och att delar av deras svar kommer vara med i resultatet. En liten kort förklaring om undersökningen stod även med. Jag förklarade även att intervjun skulle spelas in och vilka som hade tillgång till inspelningen. Innan intervjun började så hade jag skrivit ett samtyckesavtal (se bilaga 1) där informanten fick skriva under. Där presenterade jag min hypotes med ett förbehåll till att den kan komma att ändras men att ämnet är detsamma. Genom att de skrev under så gav de samtycke till att intervjun spelades in, att det kommer skrivas en presentation om informanten och att delar av intervjun kommer att publiceras i arbetet. De gav även samtycke till att de deltog frivilligt i projektet och att de hade rätt att dra sig ur när som helst. När jag sedan längre in i arbetet bestämde mig för att informanterna skulle vara anonyma så meddelade jag dem det via ett mail (se bilaga 1). Där förklarade jag att i samråd med en lärare på Musikhögskolan och min handledare hade jag bestämt mig för att alla informanterna skulle vara anonyma och att jag hoppades att de fortfarande vill vara delaktiga i arbetet.

4.6 Studiens Validitet

Kvale och Brinkman (2009) skriver att ”Forskaren anlägger en kritisk syn på sin analys, presenterar sitt perspektiv på det undersökta ämnet och de kontroller som gjorts för att motverka selektiv perception och snedvriden tolkning. Han spelar här djävulens advokat inför sina egna resultat.”(sid 268)

Denna studie ger ett bra svar på hur fem körledare jobbar och hur en körledare kan jobba med pojkar i körsång, men från resultatet går det inte dra några generella slutsatser om hur man ska eller bör jobba med pojkar i körsång. Intervjufrågorna har däremot bearbetats fram genom den litteratur som finns i studien och även av egna erfarenheter och tankar. Så frågorna är färgade och utformade från mig men vid intervjutillfällena höll jag låg profil och pratade inte så mycket med informanterna för att de inte skulle bli påverkade av mina kommentarer. Jag förklarade för informanterna vad studien handlade om och att mitt mål inte är att hitta de rätta metoderna utan vilka metoder man kan jobba med pojkar och körsång. Jag ville inte att de skulle ha inställningen att svara rätt på frågorna. Ibland behövde jag ställa oförbereda följdfrågor och jag kan på inspelningen höra att jag vid vissa tillfällen ställer samma fråga fast på tre olika sätt, vilket kan lett till att informantens svar blev färgade av mig. Att läsa utifrån Kvale och Brinkman (2009) om snedvriden tolkning kan det finnas en risk om intervjuaren är låst och inte beredd på att ta in oväntade svar från informanten på grund av förutfattade meningar som bygger på den redan lästa litteraturen. Däremot så är det inte något negativt att delvis tolka intervjuarens svar från den redan lästa litteraturen vilket är oundvikligt. Jag valde att transkribera och tolka informantens svar direkt efter intervjutillfället för att bli så lite påverkad som möjligt av den tidigare lästa litteraturen. Kvale och Brinkman (2009) skriver att man ska påbörja analysen medan det är färskt i minnet så att materialet får ett ”levande” förhållande till sig själv. Resultatdelen återgick jag till flera gånger och läste inför slutbearbetningen. När väl alla intervjuer var klara kunde jag se ett tydligt samband mellan dem och det var lättare att redigera vad som var viktigt att ha med i resultatdelen. Jag försökte sedan balansera upp texten i resultatet med citat för att överlåta en viss analys åt läsaren men inte för mycket.

”Om citaten är för många och den kommenterande texten knapp blir texten ofta tråkig och mycket av analysen överlåts åt läsaren. Om citaten är för få och

den färdiga tolkningen överväger så är läsaren utlämnad åt en färdig tolkning och kan själv inte avgöra dess trovärdighet.” (Kvale & Brinkman, 2009)

5. Resultat

I det här avsnittet kommer jag redovisa resultatet av intervjuerna och hur fem körledaren anser man kan jobba med pojkar i kör. Jag förhåller mig lite till rubrikerna under teoretisk bakgrund/tidigare forskning och redovisar frågorna och svaren under samma rubriker förhållande till ämnet. Eftersom de är fem informanter så tyckte jag att det skulle bli svårt att sammanfatta och analysera deras svar tillsammans. Jag gör därför en tolkning av svaren under varje informants svar och sedan en sammanställning.

5.1 Rekryteringen

Hur jobbar du för att få pojkar att börja och fortsätta sjunga i kör?

Patrik börjar med att nästan aldrig berätta att det är körsång som gäller, utan han vill träffa dem och få en bra kontakt med dem utanför musiken. Han börjar och träffa pojkarna i skolan eller kanske på ett konfirmationsläger, och han ser då till att bilda en liten relation med var och en.

Vi lever ju i ett väldigt individualiserat samhälle, det betyder att man kan idag inte vända sig till en grupp och säga skulle ni vilja komma. Utan jag måste vända mig till enskilda individer och säga skulle du vilja komma. För då bjuder ja in honom till en grupp, jag kan inte bjuda in en grupp till en annan grupp.

Sen jobbar han med rekryteringen så att han har ”prova på veckor” som är under minst 4 veckor. Då måste de vara med i minst fyra veckor och det vet de om när de börjar. Han ser under denna tid hur processen funkar för pojkarna och hur intresset hinner växa fram.

Första gången kommer de inte fatta någonting, andra gången kommer dom fortfarande inte fatta någonting men dom känner igen en del från första repetitionen. Tredje gången sjunger de med litegrann och har börjat få någon kompis och sådär, och fjärde gången så hänger dom väl med på nästan alltihop.

Så därför tycker han att det är meningslöst att säga till både barn och vuxna att komma och testa en gång, utan det är under just de här fyra gångerna som killarna kommer in i gänget och får nya kompisar och de börjar förstå rutiner i körsång, hur det fungerar med noter.

Jag tolkar Patrik svar som att det kan vara bra att inte alltid fokusera vid första mötet att han är körledare, utan istället att han lär känna individen och får en mer personlig kontakt. Och om han vänder sig till en stor grupp, kan det vara svårt att fånga deras intresse till att börja sjunga i kör. Patriks upplägg med att jobbar med en fyra veckorsperiod tolkar jag som att det kan vara lätt som barn att tro att kör inte är roligt innan de har förstått hur det fungerar, och att testa det en gång räcker inte, därav hans strategi.

Jenny som jobbar på en högstadieskola berättar att det är obligatoriskt för eleverna att ha körsång.

Ingrid som har varit mycket verksam inom gosskör tidigare, berättade att som körledare måste man försöka handplocka pojkar för deltagande i gosskör. Körledaren måste försöka se alla pojkarna och att det inte är någon som alltid blir uppmärksam och som får sjunga solo, utan alla ska få en chans utifrån sina egna villkor.

Hon berättar om hur viktigt det är att ha struktur men samtidigt ska det vara demokratiskt i kören. Körledaren får inte hämma pojkarna. Hon hade en stark styrelse utav föräldrar som var mycket intresserade och deltog aktivt.

Jag tolkar Ingrids svar som att det är viktigt att se alla barnen. Jag tolkar även att det krävs mer struktur för pojkar och med ett starkt intresserade från föräldrar så kan man få mycket hjälp.

Emma berättar att de har en bra uppbackning av Körcentrum Syd och kulturskolan som har lagt ner mycket pengar på att göra foldrar och skicka ut info brev. Till flickkören fick de betydligt fler svar än till killkören. Hon tror att det tar sin tid att etablera en ny kör och när killarna väl har fått ett bra självförtroende i sången så är det mycket effektivare att åka ut med killarna och sjunga och göra reklam för kören. Men hittills har det inte handlat så mycket om utåtverksamheten utan mer om att sjunga med de killar som kommit.

Jag tolkar Emmas svar som att i starten av en nyetablerad killkör kan det vara svårt med rekryteringen och väcka intresset hos killarna. Men att det viktigaste är att fokusera på de killar som kommer.

Sonja menar att hon kanske inte har ansträngt sig så där jättemycket med rekryteringen. De som anmäler sig tar hon väl hand om, sedan finns det en annan gosskör i staden som har inträdesprov och de pojkar som inte kommer in där kommer antagligen in på kulturskolans körer. Men hon märker att intresset inte är alls lika stort. Sonja är helt övertygad om att hade hon bara gått inför att satsa på killar på samma sätt som med flickor så hade hon haft samma blomstrande verksamhet.

Är du en eldsjäl och vill genomföra någonting så tänk igenom vad du vill göra med din verksamhet för att det ska bli så bra som möjligt.

Jag tolkar Sonjas svar som att hon har valt att jobba mer med flickor än med pojkar, fast hon är väldigt övertygad om att hade hon valt tvärtom så hade hon haft en lika stor verksamhet med pojkar. Hon är ändå inte alls främmande för att jobba med pojkar och tar sig väl an pojkarna också.

Sammanfattning

Den viktiga faktorn när det gäller rekryteringen är att få en personlig kontakt med pojkarna och att det krävs mycket jobb. Vilket kan underlätta med stöd från föreningar eller intresserade föräldrar.

5.2 Väcka och behålla pojkarnas intresse för kör

Ser du att det finns något problem med att få pojkar att sjunga i kör?

Patrik svarade övertygande att det finns det inte. Han ser det inte alls som något problem. Han hade nyligen träffat två skolklasser och givet ut information om den nya gosskören. Alla hade plockat med sig ett informationsblad och sen tog det bara någon timme innan första mamman ringde.

Patrik svarade utifrån sin egen erfarenhet, vilken är mycket positiv. Jag ville att han skulle tänka sig utifrån den allmänna rekryteringen av att pojkar sjunger i kör. Så min följdfråga till

honom blev: **Känner du andra körledare som har problem med att få pojkar att börja och fortsätta sjunga i kör?**

Då svarade han att de flesta har problem med att få killar att överhuvudtaget testa, och om de väl kommer dit så stannar de inte så länge. Men det beror inte på att killar och sång inte fungerar ihop, utan han menar att det är vi vuxna som misslyckas med att erbjuda miljöer som killarna fungerar i musikaliskt. Av hans erfarenhet så gillar inte killar att sjunga tillsammans med tjejer. Han tror att när killar är i en blandad grupp så får de vissa roller som de ska ha, precis som tjejerna också har, olika könsroller. Då ingår inte sång och musik hos killarna, i synnerhet inte sången. Det leder till att andra kan säga att killar tycker det är tjejigt med sång. Men delar körledaren upp killar och tjejer var för sig, så måste killarna ta alla rollerna och då blir det mer accepterat att sjunga som kille och de tycker inte att det är tjejigt. En annan aspekt Patrik tar upp är killars koncentration. Han säger att alla som har lett grupper med killar vet ju att de har mycket svårare att koncentrera sig. Patriks erfarenhet är att under ett repetitionspass under en timme med sin gosskör så behövdes fyra, fem små pauser. Killarna behövde kanske röra på sig, fika eller springa ett varv runt bordet. Till skillnad från tjejerna som han kunde öva med i princip en timme och med en liten bensträckare på femton sekunder. Han menar att det blir ett problem när vi kombinerar killar och tjejer, för killarna kan börja och skruva på sig redan efter tio, femton minuter och då har tjejerna precis kommit igång. Det blir en slags konflikt emellan dem, för tjejerna tycker att killarna är barnsliga och att de är stökiga som redan måste börja röra på sig och killarnas gensvar mot detta är att de blir stökiga. I en blandad kör där körledaren som vill nå resultat, går igenom det här vecka ut och vecka in och med en not-hög som måste gås igenom och tiden som rinner ut. Så tror Patrik att det resulterar i att både kören och körledaren tycker att det skulle underlätta om de stökiga pojkarna slutar.

Jag tolkar Patriks svar som att han själv har väldigt lätt för att få kontakt med pojkar, och inte ser det som något problem att få dem att sjunga i kör. Men samtidigt är han medveten om att alla körledare inte tycker det är lika lätt. Min tolkning är att han menar att många körledare är fokuserade på att nå resultat med sin kör och glömmer bort att anpassa pauser och miljö för kören så det passar för både flickor och pojkars bästa. Och till största delen är det pojkar som slutar för att de blir de stökiga i kören. Jag tolkar att han menar att killar vill och bör sjunga i en egen kör.

Jenny ser absolut ett problem och menar att pojkarna tappar intresset och att det beror på många olika faktorer. Hon tror det är för många röstrelaterat eftersom de går igenom målbrot-

tet vilket är just den ålder som Jenny jobbar med, högstadiet. Hon har märkt att de tycker att det är jobbigt att sjunga när rösten inte bär. Hon menar också att då är det klart att de tappar intresset för ett tag när de inte utvecklas och det bara är jobbigt att sjunga. Det hon försöker göra för att väcka deras intresse för kör är att välja material som är roligt att arbeta med och som eleverna tycker är roligt, och inte utifrån henne själv och vad hon tycker de bör kunna.

Det här tror jag att dom kan tycka är roligt att jobba med, för är det lustfyllt, då blir det ju mycket roligare och eleverna behåller sin uppmärksamhet på ett annat sätt.

Hon jobbar även så att under vissa perioder delas körlektionerna upp i tjejer och killar, speciellt när de ska öva stämmor. För att det är när hon övar stämmor som det ofta blir oroligt i gruppen och eleverna får svårt för att koncentrera sig. Hon upplever att det blir både mer effektivt och roligare för alla parter, hon får dessutom möjlighet att höra individer som kanske annars försvinner i kören. Jenny för sedan ihop killar och tjejer för att det ska få känna helheten i kören, vilket hon anser också är en viktig del i processen.

Jenny hoppas som alla andra lärare att hon ska kunna väcka ett intresse för vidare musicerande och att det ska föra med sig en positiv upplevelse av att sjunga i kör. De försöker på den skolan att involvera eleverna i olika körprojekt, de har sina egna konserter så som luciakonsert och luciatåg. De har även ett projekt på våren då de har en vårkonsert. Nyligen fick eleverna vara med i en stor konsert vid Malmö arena med tusen skolelever från Skåne, och de ska även besöka och delta i brandkårens julkonsert.

Vi försöker även ta med dem på lite roliga evenemang, för att dom ska få se att det finns mer kör än bara det vi gör här på skolan. Så att dom förstår betydelsen av att vara med i en kör, att det är någonting som man faktiskt kan ha nytta av.

Jag tolkar Jennys svar som att hon upplevt många killar som tycker det är jobbigt att sjunga när de är i målbrottet och att de tappar intresset när de känner att de inte utvecklas. Jag tolkar att anledningen till att Jenny väljer att låta eleverna vara med och välja repertoar är för att de ska känna sig mera delaktiga och väcka intresset för körsång. Jag tolkar hennes svar, som att hon tycker det ger bättre resultat om tjejer och killar får sjunga var för sig under en period. Att

behålla deras intresse för kör tolkar jag att det kan vara svårt för Jennys del men att hon så klart vill väcka intresse. Jag tolkar att Jenny har skolans uppbackning när det kommer till att låta eleverna få vara med i olika körengagemang.

Ingrid svarade:

Ja, det gör jag. Om man inte förstår att pojkar, när de sjunger söker sin identitet och sina röster och om man inte förstår att mentaliteten hos pojkar är helt annorlunda än den hos flickor när det gäller att sjunga, då fungerar det inte.

Av erfarenhet vet hon att pojkar vill sjunga tillsammans med andra pojkar och att de har lättare att hitta en identitet i sin röst när de hör andra pojkar.

Jag tolkar Ingrids svar som att det är röstrelaterat och utan kunskapen om pojkars röster så kommer körledaren att tappa pojkarnas intresse för körsång. Jag tolkar även att hon uppmanar att pojkar och flickor ska sjunga var för sig, när de är i den ålderns då rösten förändras.

Emma tror att det kan ligga lite i könsroller att kanske killar tycker det är häftigare att hålla på med sport och att körsång är något som inte hamnar som prio ett. Men kanske att urvalen blir mindre när pojkarna blir äldre och att de hittar körsången då, för hon ser inte samma problem vid äldre ålder då hon leder en kör på universitet och visst är det fler tjejer men hon har inget problem med att hitta killar som sjunger i den åldern.

Jag tolkar Emmas svar som att det finns en stor skillnad på när det gäller att fånga pojkars eller flickors intresse för körsång, men att det kan förändras när de blir äldre.

Sonja menar att när hon började märka att hon tappade pojkarna i årskurs sex och att det var så få som stannade kvar och sjöng, så gjorde hon ett försök med att börja starta en liten sånggrupp bara för pojkar inom mellanstadiet. Sonja berättar att när de är i en grupp på cirka tre, fyra, så hon jobbar med dem på olika sätt.

Jag försöker plocka fram en repertoar som pojkarna känner till i lämplig tonart så att alla kan vara med och sjunga. Vi har väldigt roligt åt att rösterna

låter så olika och det är ju naturligtvis en fördel att pojkarna är vana vid mig.

Vi gör även notlekar och lär oss sjunga i basklav.

Sonja ser det som en körskola, hon vill att de ska få upp intresset för körsång och sjungandet överhuvudtaget. Alla barn är välkomna, det är inte så att hon sorterar. Hon tror att pojkar har ett väldigt behov av att lära känna varandra och kan vara lite mera "buffliga" till skillnad från flickor som kan vara mera tystlåtna och inte tar för sig så mycket.

Jag tolkar Sonjas svar som att hon uppmärksammade att pojkarna slutade sjunga när de kom i målbrottet och därför startade hon en målbrottskör. Jag tolkar även att hon menar att pojkar behöver förebilder så som äldre killar att sjunga med för att de ska få upp intresset för körsång.

Sammanfattning

Fyra av fem informanter har en bra erfarenhet av att dela upp tjejer och killar i körsång. De når resultat bättre och fungerar musikaliskt bättre. Ett problem till att killar tappar intresset menar informanterna kan vara röstrelaterat och det är viktigt att som körledare kunna hantera killarnas röster.

5.3 Pojkars röstförändring, en del i utbildningen eller på egen hand

Har det ingått i din utbildning något speciellt lärande om pojkars röster i sång/körsång?

Patrik berättar att det inte har ingått någonting om bara pojkars röster i hans utbildning. Han säger att ifall han nu hade varit ansvarig för en körpedagogisk utbildning eller kunnat påverka kursplanen så hade han gjort en kurs om killars röster. Han anser att det är en grupp som behöver speciell uppmärksamhet och det hade behövts killkårsmetodik i körutbildningen.

Min följdfråga till honom blev:

Hur har du lärt dig den tekniken du har?

Han berättar att han alltid har varit fascinerad av engelska gosskörers, det här konceptet att unga killar sjunger på mycket proffsig nivå och att de framträder ofta. Många tror att engelska killar är mera musikaliska än svenska, men det har ingenting med det att göra menar han, och han berättar även att han varit mycket i England och sett hur de arbetar i gosskörerna.

Man har alltid en körskola kopplad till en katedral och där går då killarna i en vanlig klass. Varje morgon har de extra körövning och varje eftermiddag har dom körövning, plus att dom sjunger på en liten gudstjänst nästan varje dag, så det är ett väldigt professionellt system som funkar där.

De arbetar mycket med det sociala och han har själv sett hur mycket det betyder för killarna, inte bara musikaliskt utan framförallt socialt.

Jag tolkar Patriks svar som att han tycker det är synd att körledarestudenter inte får mer kunskap om pojkars röster i sin utbildning och att det borde finnas. Jag tolkar även att han tror på det engelska konceptet och hur de jobbar socialt med pojkar i gosskör.

Jenny svarar att det inte har ingått tillräckligt mycket kunskap om pojkars röst i hennes utbildning. Hon säger att det nämndes men att hon själv kände när hon började jobba att hon hade för dåligt kött på benen.

Följdfrågan blev: **Hur lärde du dig då?**

Hon svarade att hon har lärt sig mycket på egen hand och med hjälp av sin kollega som har jobbat med körer på högstadiet under fler år än vad hon själv hade gjort. Något som hon har insett är att hon måste uppmärksamma killarna, lyssna och försöka förstå de besvären som de har med sina målbrottsröster.

Följdfråga: **Vad var det som fattades när du sa att du hade för lite kött på benen, hur visade det sig?**

Hon berättar att hon inte visste riktigt hur hon skulle förevisa med sin egen röst hur pojkarna skulle sjunga och hur hon skulle hjälpa dem i sjuan då på bästa sätt som inte hade landat i sina nya röster efter målbrottet.

Jag ville veta hur hon förhåller sig till att hon är utbildad sångpedagog och om det finns någon skillnad på att lära ut sång enskilt och i kör. Följdfrågan blev därför: **Är det någon skillnad på att ha sångundervisning för en pojke än flera pojkar i kör?**

Jenny påpekar lite att det skrämmer henne själv att hon har den sångpedagogutbildningen, men ändå kände hon i början att hon inte räckte till för killarna målbrottsröster. Hon säger att

hon tycker nog att det är lättare med individuell undervisning för då hör hon bara hans röst. När alla sjunger tillsammans är det svårt att säga exakt vad varje enskild behöver hjälp med. Hon måste jobba med en slags allmän sångteknik under körlektionerna.

Hon har upplevt att målbrottet kan vara olika svårt beroende på hur bra musikgehör pojkarna har innan de kommer i målbrottet. Att de som har en bra sångröst och ett gott självförtroende i sångrösten klarar sig bättre igenom målbrottet och kan behålla intresset för sång efter målbrottet.

Jennys svar tolkar jag som att hon fick för lite kunskap om pojkars röster och att det var en nackdel när hon började jobba på högstadieskolan. Jag tolkar även att det största problemet var de pojkar som gick i sjuan och som var mitt i målbrottet, och att det är mycket enklare att sjunga med pojkar om de kommer enskilt till en sånglektion.

Ingrid har ett kort och tydligt svar på den frågan, nej.

Min följdfråga blev: **Hur har du lärt dig själv då?**

Hon svarar då att det har forskats på gosskörröster ganska länge och att hon fortlöpande har tagit del av denna forskning. Som exempel kan nämnas att killar bli hesa före puberteten. Detta kände hon inte till innan hon började som körledare, men har lärt sig genom att följa forskningen. Idag finns sådana uppgifter på många ställen i litteratur om pojkröster. Ingrid jobbar i det fristående projektet Rösträtt och hon är noga med att säga att vi har ett ansvar för barnrösten och det gäller att sjunga på barns villkor. Detsamma gäller att sjunga på pojkars villkor. Vi är som körledare tvungna till att lyssna på de små signalerna, pojkar har rätt att sjunga lika mycket som flickor. Ingrid förklarar att barns röster är något som måste arbetas med från tidig ålder.

Det är viktigt att man har kunskap om och förstår barnrösten. För den är inte något statiskt organ. Körledaren måste alltid lyssna uppmärksamt, ständigt analysera och alltid vara en samtalspartner.

När pojkarna kom in i målbrottet kunde det vara svårt att förevisa hur de skulle sjunga nere i stora oktaven, men då kunde hon ta hjälp av en pappa eller en pojke som har varit i målbrottet.

Sedan tror jag att man ska vara noga med att höra att de yngre och de äldre pojkarna sjunger på olika sätt. Målbrottet innebär särskilda svårigheter och kräver särskilda åtgärder. Körledaren måste alltså vara noggrann med att alla får trivas där de ska sjunga.

Jag tolkar Ingrids bestämda nej som att det är ett tydligt problem att hon inte hade fått den kunskapen i sin utbildning. Hennes svar antyder även till att hon har valt att fördjupa sig i barns röster och menar att vi har som ansvar att se till att vi sjunger med barn på deras villkor, framförallt pojkar och att uppmärksamma pojkarnas röster som fungerar som ett rörligt organ. Det är viktigt att ha en dialog med pojkarna om rösten och låta dem sjunga där de trivs att sjunga

Emma berättar att hon har haft sångmetodik och det har talats lite om barnrösten men inte så väldigt mycket. Hon har lärt sig mer i efterhand, men att hon inte har behandlat pojkarnas röster särskilt annorlunda jämfört med flickröster, just i den åldern när rösterna klingar likadant.

Jag tolkar Emma som att hon inte fått någon tydlig utbildning om just pojkars röster, men att hon känner att hon har lärt sig själv efterhand och att flickor och pojkars röster klingar likadant i en viss ålder.

Sonjas svar är att det inte ingick någonting om pojkars röster i hennes utbildning, utan när hon började jobba med musikklasser var hon tvungen att ta tag i det själv. Eftersom hon inget visste så började hon med att pojkarna fick sjunga i falsett och senare fick hon veta att en norsk sångpedagog Carl Hogset, som hon hämtat mycket kunskap hos, ansåg att sjunga falsett med gossarna fick mellanregistret och basregistret att växa till sig.

Sonja berättar att hon har jobbat med många pojkar som inte har hittat sin röst från början och att de har större problem när de kommer i målbrottet. När de har hittat sin röst så kan de sjunga melodi men kanske inte stämmor så bra. I jämfört då med någon pojke som har ett bra gehör från början.

Jag hade en lång kille som var en hög sopran ända till nian. Han var en mycket bra sångare och det gick sedan väldigt för närt han ändrade sitt röstläge. Efter sommarlovet så sjöng han sedan i basläge

Sonja vet inte hur utbildningen ser ut idag just inom barn och ungdomskörsång, men tycker absolut att det ska ingå i utbildningen. Hon anser att hon själv har haft en drivkraft och ett intresse för barnrösten som har lett till att hon inte gett upp.

Man får energi av ungdomarna vilket gör att man vill fortsätta att utveckla dom på bästa sätt.

Av Sonjas svar tolkar jag som att eftersom det inte ingick någon kunskap om pojkars röster i hennes utbildning, så fick hon ta tag i det själv. Med ett intresse för barnrösten så tolkar jag det som att trots problem så gav hon inte upp. Hon tycker även att det bör ingå i utbildningen om barn och ungdomsröster i körsång.

Sammanfattning

Ingen av informanterna har tagit del av någon sångmetodik för bara pojkars röster. De alla har tagit eget ansvar och berikat sig med den kunskapen de har idag. En utmaning för dem var när pojkarna kom i målbrottet. Men med eget intresse och vilja hittade de olika tekniker att sjunga med dem.

5.4 Betydelsen av låtval och låtrepertoar

En låtrepertoar för gosskör, skiljer den sig genremässigt ifrån blandad barnkör?

Patrik svarar att det är upp till körledarens egna val. Av alla ingredienser som är viktiga i barn eller gosskör så är musiken såklart en viktig del, men inte den viktigaste. Det finns andra saker som är minst lika viktigt, som exempelvis det sociala. Patrik har jobbat med vuxenkör samtidigt som sin gosskör och har därför använt sig av vuxenkörens material till gosskören och han berättar att det är det pojkarna vill sjunga.

Jag har en följdfråga som lyder:

Tror du att låtval påverkar intresset för körsång för pojkar?

Patrik tycker inte att det gör det, han tycker att det fungerar att sjunga vilken repertoar som helst och att körledaren måste älska repertoaren och tro på den, då kommer koristerna att göra samma.

Av Patriks svar så tolkar jag som att han inte har haft något problem med sina låtval till sin kör och att han har en stor kunskap om sin låtrepertoar.

Jenny menar att hon väljer sådana låtar som hon tror att eleverna kan ta till sig och som hon tror att de kommer att tycka om oavsett genre, men att de hamnar lätt i pop och rock genren. Hon tror att alla körer egentligen kan sjunga alla genrer, men att det är körledaren som bestämmer åt vilket håll körledaren vill träna den här kören åt.

Tror du att låtval kan påverka pojkars intresse för att sjunga?

Hon tror att det absolut kan påverka. Men sen finns det de som tänker lite bredare, vissa är lite öppnare och de kan lära sig precis vad som helst.

Vissa är sådana att dom tuggar och sväljer all sorts musik, för att dom tycker att det är roligt att sjunga och dom tycker det är roligt med musiken.

Det är den feedbacken som Jenny får från sina elever att de vill sjunga bättre låtar och att låtvalet är otroligt viktigt. Hon jobbar så att eleverna ibland får komma med egna låtförslag, sedan kollar hon ifall den passar för kör eller inte. Det varierar ifall hon arrangerar låten i stämor eller inte. Ibland sjunger de kanske bara låten för att de tycker den är rolig och för att de tycker om den låten. Det finns ingen skillnad där ifall det är pojkar eller flickor som kommer med förslagen utan det handlar mer om vilken personlighet de har.

Jag tolkar Jennys svar som att hon försöker möta eleverna med material som de tycker om och att de hamnar i pop och rock genren kan bero på att det är vad majoriteten av eleverna tycker om eftersom de själva får komma med låtförslag. Jag tolkar även när hon säger att det beror på vilket håll körledaren vill träna sin kör åt, att det beror på vilken musikgenre körledaren har mest kunskap om.

Ingrid berättade att när hon hade fått upp intresset för gosskörerna så kunde hon faktiskt jobba med vilken repertoar som helst. Tack vare hennes engagemang i musiken visste hon att

gosskören skulle sjunga vad hon ville att de skulle sjunga. Hon tycker inte de ska sjunga i så många stämmor när det gäller barnröster, deras ton är inte så övertonsrik och det bör därför fyllas på rejält i kanske en, två stämmor eller max tre stämmor.

Tror du att låtval kan påverka intresset för körsång för pojkar?

Ingrid menar att det handlar om så mycket mer än låtval. Körledaren måste få ett förtroende och väcka ett intresse. Det beror helt på hur körledaren gör.

Det handlar mycket mer om att stärka självförtroende hos pojkarna, att väcka intresse, lust och glädje för sång, än för genre.

Jag tolkar Ingrids svar som att det beror på hur körledaren jobbar med sitt material och hur stort intresse körledaren har lyckats väcka hos pojkarna, men att låtvalet inte har någon betydelse.

Emma menar att sättningsmässigt kan det skilja sig. Om det inte finns hela spektrat med basar och tenor, så kan det vara svårare att sjunga fyrstämmigt. Hon försöker sjunga tvåstämmigt med gossarna och sjunga trestämmigt är egentligen inga problem, det krävs att körledaren kan förenkla arrangemangen. Emma som arrangerar mycket själv, väljer att göra detta till dem. Men repertoarmässigt behöver det inte skilja sig.

Emmas svar tolkar jag som att arbetet ligger i att välja låtar som låter bra i kören beroende på vad kören har för sättning eller att körledaren arrangerar själv och förenkla för att det ska passa sin kör.

Sonja tycker inte att det finns någon skillnad genremässigt. Nu håller hon på med julrepertoaren och tidigare i höst fick barnen sjunga inom den populärmusikgenren. De visade sig att barnen tröttnade på de populära låtarna och Sonja tror det berodde på att det kanske inte blev så höga krav sångmässigt inom de låtarna.

Tror du att låtval kan påverka pojkar att sjunga i kör?

Säkerligen kan det. Men jag tror inte att det måste vara en populärrepertoar för att de ska tycker det är roligt att sjunga.

Det har mera med att göra hur körledaren arbetar med sångerna. Men hon lägger hellre ribban lägre när det gäller repertoar så att det går att göra något tillsammans, det är viktigt att de känner att de duger och räcker till. Hon tycker att det är viktigt att göra pojkarna medvetna om att de kan påverka sitt sjungande.

Jag tolkar Sonjas svar som att låtval kan påverka pojkar att sjunga i kör, men att genremässigt har det inte någon betydelse, utan det avgörande är hur körledaren arbetar med sångerna. Det viktiga är att det låter bra när pojkarna sjunger, vilket då avgör hur många stämmor hon väljer att sjunga med dem.

Sammanfattning

De alla utom en menar att låtval inte har någon betydelse, utan det beror på hur körledaren väcker intresse för sin repertoar. Jenny som jobbar på högstadiet finner att det är väldigt viktigt när det kommer till låtrepertoar och att låtval kan påverka intresset för körsång för pojkar.

5.5 Kvinnlig eller manlig körledare, fördelar och nackdelar

Tror du att det finns någon skillnad på att en kvinna leder gosskör jämfört med en man?

Patrik svarar att han spontant för några år sedan skulle ha sagt att det är skillnad och att som manlig körledare finns det fördelar. Men han har blivit mindre och mindre övertygad. I dag tror han inte att det är någon skillnad. Han tror dock att det kan vara skillnad i rekryteringsögonblicket. Han kan använda sig av det faktum att det är bara vi killar som sjunger nu.

Patrik svarar även att när det handlar om det röstliga och musikaliska så finns det nackdelar som manlig körledare, därför att han inte har någon naturlig sopranröst. Han sjunger istället mycket i falsett och förklarar för killarna att det då låter lite annorlunda. Däremot anser han att han har en jättefördel med killar som har kommit i målbrottet eller är förbi målbrottet, eftersom han kan sjunga tenor och bas. Han poängterar att gosskörerna i Sverige har eller har haft mycket duktiga kvinnliga körledare och att många av körerna har startats av kvinnor.

Jag tolkar Patrik svar som att han har lyckats fånga pojkarnas intresse med hjälp utav att han är en man själv och kan starta en idé med att det är bara oss killar detta gäller och den starten kan körledaren inte få om det är kvinna. Jag tolkar även att han har råkat ut för problem angå-

ende röstskillnaden med yngre pojkar som kan vara en fördel för kvinnor, men att han som manlig körledare har fördel när de är förbi målbrottet.

Jennys svar är att pojkar nog har lättare att identifiera sig med en manlig körledare och att det skulle vara till en fördel för just en gosskör att det är en manlig körledare. Samtidigt så tycker hon att kvinnor kan i bland vara mer strukturerade. Hon poängterar att någon kanske tycker att hon är fördomsfull, men av hennes erfarenhet så har hon uppfattat att tjejer är mer strukturerad än killar, och att killar ofta behöver mer struktur.

Jag tolkar Jennys svar som att hon själv aldrig känt att hon skulle haft mer fördelar om hon varit en manlig körledare i sin kör, men tänker hon gosskör så tror hon att pojkarna skulle tycka det var lättare med en manlig körledare, samtidigt så förespråkar hon att kvinnor har mer struktur som pojkar behöver. Jag tolkar hennes svar som att det finns både fördelar och nackdelar oavsett om det är en kvinnlig eller manlig körledare.

Ingrid svarade att det inte ska spela någon roll, men hon gillar att kvinnor gör det och att pojkrösten fungerar mycket som en kvinnoröst och att de kan då lätt identifiera sig med en kvinnoröst. Samtidigt så tycker hon att mannen har en fördel som kan hjälpa pojkarna med sin nya identitet i den nya rösten efter målbrottet. Hon tycker att kvinnor inte ska backa för att ha gosskör. Hon menar att kvinnor leder gosskör jättebra, men det är viktigt att körledaren är lyhörd. Körledaren måste lägga ner sin själ och engagera sig mycket. Hon poängterar att nu pratar vi om gosskör men det handlar om barn överhuvudtaget att körledaren måste vara kreativ och entusiasmerar, sprida glädje och locka. Körledaren måste arbeta hårt själv. Av den erfarenhet hon har, är det så att när hon har slutat som gosskörledare så har även kören även fallit.

Jag har den erfarenheten, att när jag har slutat som gosskörledare så har ofta kören fallit, decimerats betydligt och det tycker jag är jättetråkigt.

Jag tolkar Ingrids svar som att hon vill att kvinnor ska våga leda gosskör, och att det finns fördelar för både kvinnan och mannen. Jag tolkar hennes svar som att det viktiga är att körledaren har kunskapen om barn och pojkars röster, om körledaren inte har det så kan det vara en tydlig anledning till att kören fallerar.

Emmas upplevelse är att pojkarna hade lättare att relatera till hennes röst än till en manlig röst men förutom det så tror hon inte att det finns någon skillnad utan det ligger mer i hur körledaren är.

Jag tolkar Emmas svar att det finns någon fördel som kvinna men överlag spelar det inte någon roll.

Sonja menar att vi människor är så olika oavsett kön och hon tror att det går lika bra med både en kvinnlig eller manlig körledare. Hon tror att röstmässigt och tonartsmässigt så är det lättare för de yngre pojkarna att identifiera sig med en kvinnoröst. Hon tycker att det är viktigt att ha en viss disciplin, att körledaren berättar hur det ska vara och vilka regler som gäller på körlektionen och då spelar det ingen roll om det är en kvinnlig eller manlig körledare.

Pojkarna tycker om kördisciplin och att de vet vilka regler som gäller på körlektionen. Dom vill att man sätter regler, och man ska förklara varför man vill ha det på det här sättet.

Av Sonjas svar så tolkar jag som att det som är viktigast är att som körledare gå in med en tydlig disciplin och ha tydliga regler, och sen spelar det ingen roll om det är en kvinnlig eller manlig körledare. De yngre pojkarna har lättare att identifiera sina röster med en kvinna.

Sammanfattning

De alla tycker att det finns både fördelar och nackdelar för både en kvinnlig och manlig körledare. Men i slutändan spelar det inte någon roll om det är en kvinna eller man som leder goss/killkör.

5.6 Vem har fördomar om pojkar och körsång

Om det finns förutfattade meningar om gosskör, hos vilka och hur ser de i så fall ut?

Patrik menar att det som folk inte känner till, det har de förutfattade meningar om. I Sverige så är gosskör väldigt okänt. Han jämför med England som har en stark gosskörstradition, att han tror inte det finns en enda människa i England som inte vet att i den närmaste katedral finns en gosskör. Till skillnad från Sverige så tror han att det är många som antingen ser ner på gosskör och tycker att det är töntigt och att det har en militärisk ton, och det kan ses med

lite föraktfullhet. Eller så ses det med stor beundran och en tanke om att det är väldig ordning och reda. Patrik vill poängtera att killarna i gosskören är som vilka killar som helst.

De är helt vanliga killar, dom springer och dom busar och dom blir svettiga och dom blir ledsna och dom blir kära precis som vem som helst, det är inga underbarn.

Patrik tror att många vuxna kan utgå från att pojkar inte vill sjunga och att pojkar tycker det är töntigt att sjunga i kör. På något sätt för vi över våra förutfattade meningar på killarna. Patrik säger att det finns andra förutfattade meningar såsom att killarna tycker att musiken är tråkig och att det inte funkar att ha olika åldersgrupper i samma kör. Men Patrik har jobbat med grupper där ålderskillnaden varit 11,12 år och det har aldrig varit några problem. Tvärtom så menar han att de yngre får se upp till sina idoler, och att tonåringarna och de äldre på så sätt får vara lite storebröder.

Jag tolkar Patriks svar som att gosskör inte är så vanligt i Sverige och att det är en anledning till att det finns fördomar. Och att de som har hört en gosskör någon gång förundras över att pojkar uppför sig lugnt och stilla och ser det antingen med beundran eller att det finns en sträng ton i uppförandet. Jag tolkar även hans svar som att han har upplevt att vuxna kan lägga orden i mun på pojkar genom att de förutsätter att pojkar inte tycker om att sjunga.

Ingrid har fått reaktioner på namnet gosskör och att man är en gosse. Ingrid hänvisar till det engelska namnet att det heter ju så i England, boys choir. Det kanske kan ses som att gosskör är en form av dalning in i det manliga patriarkatet och att det är ett genustänkande, här är det bara killar. Men för henne är det inte alls så, för det handlar om att pojkar ska ha rätt att få sjunga i kör. Det är viktigt att inte vi vuxna tenderar till att säga att det där med att sjunga det är en tjejjrej. I vår tradition så har pojkar sjungit arbetssånger och pojkar sjunger fotbollslåtar och scoutlåtar men flickor, de sjunger i kör. Ingrid säger att även i skolan så kan sången bestå av flickor som sjunger mest, och om lärarpersonalen anammar det så har vi snart en generation av pojkar som inte sjunger alls.

Det är min uppfattning nu, att även alla barn ska få lov att ha rätt till att sjunga och framförallt måste man sätta in stöten där riskerna, där hoten finns. Och de finns faktiskt hos pojkar.

Jag tolkar Ingrid's svar som att hon tror det finns en bild hos vuxna att pojkar inte tycker om att sjunga och att det är tjejjigt. Det ligger därför bland annat hos lärarpersonalens ansvar att bryta den fördomen, annars kommer vi att snart ha en generation av pojkar som inte sjunger. Jag tolkar hennes svar även som att det kan finnas en dålig syn på att pojkar ska sjunga för sig själva och att det kan leda till mer uppdelning i genusperspektivet.

Emma svarar att hon känner att hon kanske har upplevt att vissa vuxna ser det som något exotiskt med gosskör. Kanske att det går hem mer publikmässigt med gosskör i jämförelse med en flickkör för det anses kanske av den äldre generationen som lite fint med gosskör.

Jag tolkar Emmas svar som att hon tror att fördomar finns hos de vuxna och den äldre generationen. Jag tolkar det även som att det är något som inte är så vanligt här i Sverige och att det är anledningen till att vuxna uppskattar gosskör mer än flickkör.

Sonja tror att det finns förutfattade meningar hos pojkarna själva, såsom att de kanske väljer att idrotta istället för att sjunga. Att idrott prioriteras väldigt mycket, för spelar pojkarna handboll så tränar de tre gånger i veckan plus träning på helgerna och att de kanske väljer att göra det som kompiserna gör på fritiden.

Av Sonjas svar så tolkar jag som att hon anser att fördomar finns hos pojkarna själva och att det avgörande till deras fritidsintresse kan vara vad kompiserna gör. Jag tolkar även hennes svar som att idrott är något som tar upp så mycket tid att det inte finns plats för något annat fritidsintresse om pojkarna har valt det.

Sammanfattning

De flesta tror att fördomarna finns hos de vuxna och att föräldrar tror och tycker att det är tjejjigt att sjunga i kör. Sonja tror att det är något som kan krocka med idrotten som är ett väldigt stort fritidsintresse i Sverige. Valet mellan att sjunga i kör och idrotta blir idrott.

6. Resultatdiskussion, slutsatser och rekommendationer

Under detta kapitel ställs resultatet, litteratur/tidigare forskning och min egen analys samman. Jag kommer här diskutera resultatet och relatera det till mina forskningsfrågor. Jag har samlat diskussionen under fem punkter.

6.1 Rekryteringen, jobba med pojkar i kör och behålla deras intresse för kör.

I litteraturen går det att läsa att Andersson, Nilsson och Romberg (Liljas, 1999) tycker att vid rekryteringstillfället så är den personliga kontakten med pojkarna en viktig faktor och det bästa sättet är att besöka skolor och träffa pojkarna personligen. De menar på att det också är den metod som kräver mest tid och ansträngning. Ashley (2011) menar att en uppbackning av det övergripande ledarskapet, t.ex. en rektor, kan hjälpa vid en rekrytering och göra att musiken värderas högt. Ashley (2011) menar att pojkar inte vill ha en tuff ledarstil utan en mer vårdande och omhändertagande körledare. Likaså menar Sager (Liljas, 1999), d.v.s. att pojkarna behöver en körledare som får deras tillvaro att kännas trygg. Detta syns i informanternas svar då de svarat att den personliga kontakten är viktig. Emma som har fått bra uppbackning av körcentrumsyd genom att de har skickat ut foldrar och informationsblad till pojkar, tycker att det är säkert mer effektivt vid rekryteringen att ta med kören vid besök vid skolor och visa upp den.

Jag drar slutsatsen att det mest givande sättet men också den mest krävande rekryteringsmetoden är att besöka skolor eller kyrkans barn- och ungdomsverksamheter och där träffa pojkarna personligen. Jag drar även slutsatsen att genom att bli uppbackad av någon skola, församling eller förening kan man också öka intresset för körsång. Detta genom att dem med förståelse, kunnande och med en positiv inställning till musik kan skapa en bra grogrund för gosskörsång. Andra medel så som att skicka ut brev kan också fungera. Men i dagens stressiga samhälle och med all information som vi hela tiden får, inte minst ifrån skolan, reklam i brevlådan, på tv:n och internet så tror jag att det kan vara så enkelt att en informationslapp om en pojkkör glöms bort bland allt annat. Att använda sig av en kommunikation där vi inte ser varandra vid tillfället när information ges ut tror jag har mindre påverkan, speciellt när det handlar om att fånga barns intresse. De behöver höra, se och förstå vad det är en kör gör.

Det står i litteraturen att Andersson, Nilsson och Romberg (Liljas, 1999) tycker det kan vara svårare att rekrytera pojkar i mellanstadiet. Om pojkarna även har hunnit komma i målbrottet så kan det leda till att de inte blir intresserade av att sjunga. Wrangsjö menar att när pojkarna kommer upp i åldern 8-10 så drar de sig ofta tillbaka i en blandad barnkör. Det beror på att pojkar i den åldern blir mer barnsliga på grund av att den psykiska utvecklingen skiljer sig från flickor och när pojkarna sedan kommer i målbrottet så ställs det högre krav på körledaren att hålla ihop kören. Ashley (Ashley, u.å. internetreferens G) beskriver Englands körtradition så som att pojkar börjar sjunga när de är 8 och sen slutar när de är cirka 13 år och kommer i målbrottet och därför inte kan sjunga längre som sopraner. Sager (Liljas, 1999) och Andersson tror att pojkarna känner av körledarens frustration när koncentrationen inte fungerar i en blandad kör där pojkarna ofta är minoriteten, och detta leder till att pojkarna slutar i kören. I undersökningen Nya kulturvanor - Svenska kulturvanor i ett 30 – årsperspektiv: 1976-2006 (Statens Kulturråd, 2008) framgår det i det sista resultatet en minskning av killar som sjunger i kör. Detta syns även i resultatet då informanterna svarade att antingen slutar pojkarna sjunga i kör på grund av röstrelaterade problem, så som målbrottet, eller så blir det en krock i koncentrationsförmågan mellan pojkarna och flickorna, vilket leder till att pojkarna slutar att sjunga. Jag drar därför slutsatsen att när det är en kör med pojkar och flickor så är det pojkarna som slutar i kören när det blir problem. Antingen är det för att de kommer i målbrottet eller för att de har svårare för att koncentrera sig under längre perioder. Som Patrik säger, ”Vi vuxna misslyckas med att erbjuda miljöer som killarna fungerar i musikaliskt”. Körledaren som vill nå resultat med sin blandade kör, vilka i de allra flesta fall består till merparten av flickor, jobbar på det sättet som passar kören, det vill säga tjejerna. Detta resulterar i längre övningsperioder och mindre pauser än vad pojkar behöver. Av litteraturen och informanternas svar att döma så krävs det tydligare regler och fler pauser när körledaren jobbar med pojkar i kör.

Min uppfattning var att det bästa alternativet för både pojkar och flickor är att sjunga separat med dem när de är i åldern 10 till 16. Dels på grund av skillnaden i koncentrationsförmågan mellan pojkar flickor men även för att styrka pojkarnas sångidentitet när de kommer i målbrottet. Denna uppfattning styrks av resultatet från informanterna att det är lättare att sjunga med pojkarna själva och att pojkarna får bättre självförtroende när de sjunger med andra pojkar. Det kan även kopplas samman med litteraturen där Sager (Liljas, 1999) och Andersson tycker att det bästa alternativet är att sjunga med pojkar och flickor var för sig,

eftersom det oftast är till pojkarnas nackdel att vara med i en blandad kör. Även i litteraturen *Barn och sång* (Fagius, 2007) tycker körledarna att pojkar behöver tydligare riktlinjer och att deras koncentrationsförmåga är lägre, att de i den tidiga skolåldern ska sjunga separat och sedan vid gymnasieåldern sjunga tillsammans igen. De menar också att pojkarnas självkänsla styrks när de får möta andra pojkar med samma intresse för sång. Wrangsjö hävdar också att när det uppstår koncentrationsproblem mellan pojkar och flickor så kan det lösas genom att dela upp pojkar och flickor. Därför drar jag slutsatsen att det är mest gynnsamt för både pojkar och flickor att sjunga var för sig. Men att dela upp pojkar och flickor i grundskolan fram till gymnasiet i körer tror jag en del vuxna kan anse vara fel och gammalmodigt.

6.2 Målbrottet, där sätts körledaren på prov.

Resultatet av frågan till informanterna ifall det hade ingått i deras utbildning något speciellt lärande om pojkars röster i körsång var enhetligt. Ingen av informanterna svarade att de hade tillgetts någon tydlig kunskap om målbrottet utan att det var deras egen vilja som har hjälpt dem att hitta lösningar. Detta påminner om litteraturen då Sager (Liljas, 1999) menar att man nöjer sig med att nämna det i musikutbildningarna men att det sedan är upp till körledaren själv att skaffa sig kunskapen, men att det bästa är att starta en målbrottskör. Likväl har Ashley (2011) som en av sina fyra huvudfaktorer att körledaren måste ha kunskap om pojkars röster och hur de förändras för att inte bli en sämre körledare. Ashley (u.å. internetreferens C) som har startat en målbrottskör, uppmanar andra körledare att bara använda musikarrangemang som passar för den ständigt förändrande målbrottsrösten. Även Roland Nilsson berättar i intervjun ”Tidigt målbrott hotar gosskörer” (Cederberg, H. 2012) att han startade en målbrottskör för att inte förlora pojkarna. Man kan därför dra slutsatsen att dels är det viktigt att som körledare ha kunskap om pojkars målbrott både vad gäller olika sätt att arbeta med rösten samt på ett anatomiskt plan. Jag tror att pojkar behöver och vill veta vad det är som händer med deras röster och hur de ska sjunga och därför krävs det av körledaren att denne kan delge och hitta sätt att vägleda pojkarna genom målbrottet. Som körledare måste du vara mycket flexibel med tonarter och använda låtar som passar deras röster.

Jag tror att målbrottet i sång- och körsammanhang är ett faktum som man som körledare inte alltid uppmärksammar. Kanske är vi fast i konceptet om vad en gosskör är, så som det står i litteraturen *Barn och sång* (Fagius, 2007), nämligen att gosskör består av pojkar som sjunger diskant och män som gått igenom målbrottet sjunger tenor och bas. Men hur ska pojkarna i

målbrottet sjunga? Det är ju en fantastisk förvandling som ger pojkar en röst som inte flickor har.

Trots att informanterna som jag har intervjuat visar sig ha en stor variation i vilka år och i vilka platser de erhållit sin utbildning i, så är kunskapen de fått om målbrottsrösten otillräcklig. Vissa har inte lärt sig någonting och någon säger att det har nämnts men inte har varit tillräckligt, vilket även Sager (Liljas, 1999) säger. Att Sager (Liljas, 1999) menar att det är ett känsligt ämne och att det därför talas om med försiktighet, tror jag inte stämmer idag. Det är nog en fråga om prioritering och att utbildningarna inte har råd att lägga till en kurs med enbart pojksångsmetodik. Men är det verkligen bara körledarens eget ansvar att lära sig själv om pojkars röster? Många lärare på högstadiet kanske upplever detsamma som jag gjorde, att det finns pojkar som inte sjunger på körlektionerna och tolkar det som att de inte tycker om att sjunga i kör, när problemet i själva verket kan vara att pojkarna inte vet hur de ska sjunga. Martin Ashleys stora satsning på hemsidor för både körledare och pojkar är väldigt bra, och något jag tycker även borde satsas på i Sverige.

6.3 Låtval

Den här punkten växte fram utav min egen erfarenhet. Jag har själv upplevt att låtval kan vara problematiskt; tar jag ”fel” låt så kan en hel lektion falla på grund av det. I resultatet skiljer sig ett svar från de andra ibland informanterna. Fyra av informanternas svar är att låtval inte behöver spela någon roll. ”Man måste som körledare tro på sin repertoar och när pojkarna väl har ett intresse för körsång så spelar det ingen roll vad du väljer att sjunga med dem”. Detta påminner om Fagius (2007) som menar att man måste fånga deras lust till att sjunga först. Även Ashley (u.å. internetreferens D sid 8) menar att det viktigaste är att sjunga låtar som passar pojkarnas röster och att om körledaren bara är bekväm med sina låtval så kan pojkarna sjunga vad som helst. Olsson däremot (2001) tycker att vi vaggar in barnen i en musikvärld med nästan bara gulliga barnvisor och glömmer bort pojkarnas behov. I en intervju i Sydsvenskan (Agrell, 2000) menar Olsson att pojkar inte får leva ut sin stökighet på dagis och att det inte finns något könsneutralt läge i barnens värld (Pojkaktig orkester, u.å.). Nilsson (Liljas, 1999) menar att det krävs svårare stycken ju äldre pojkarna blir och Bohlin (Liljas, 1999) tycker att man inte ska välja för lätta sånger, för gossarna lär sig snart att skilja på musikaliskt bra och inte fullt så bra låtar. Svaret från en av informanterna var att låtval är väldigt viktigt och att det är tydligt i responsen som hon får från eleverna att de vill sjunga ”bra” låtar.

Min slutsats är att körledaren måste välja sin repertoar utifrån sin egen musikkunskap för att kunna förmedla den på ett inspirerande sätt och därmed fånga pojkarnas intresse. Därför är låtvalet en viktig del av körledarens repertoar.

En annan slutsats är att låtvalet är kanske ännu viktigare när det gäller klassundervisning i kör såsom på högstadiet, vilket jag tror kan te sig annorlunda. Informanten som svarade annorlunda gentemot de andra, menar att låtvalet är otroligt viktigt och hon jobbar även med att eleverna själva får bestämma. I högstadiets körverksamhet så är inte eleverna där av fri vilja utan har det som ett obligatoriskt ämne i skolan. Här behöver inte finnas någon bestämd genreinriktning på körerna. Jag tycker det är en bra strategi Jenny använder sig av när hon låter eleverna få vara med och bestämma låtarna. Jag tror att det gör att de känner sig mer delaktiga när de inte blir ”tvingade” att lära sig sånger som körledaren anser vara nyttigt och sådant som ”man bör kunna”. I slutändan är det nog ändå så att körledaren inte kan tillgodose allas smak när det gäller låtar, för musiksmak är ju något individuellt.

6.4 Spelar det någon roll om det är en kvinnlig eller manlig körledare?

I litteraturen beskriver Andersson, Bohlin och Michelin (Liljas, 1999) att fördelarna med att vara kvinnlig körledare är att pojkarna i den yngre åldern kan identifiera sig med kvinnans ljusa röst. Däremot kan det uppstå svårigheter när pojkarna kommer i målrottet. Liljas (1999) menar att det finns olika sätt att leda en gosskör och att körledaren måste hitta sitt sätt att leda, framförallt genom att lyssna på gossarna själva. I Ashleys (2011) underlag från projektet Boys Keep Singing så hade kvinnliga körledare på många sätt större framgång med gosskörverksamhet än vad männen hade, men han menar ändå att könet på körledaren i slutändan inte spelar någon roll. Det som är viktigt för ett bra körledarskap är kunnighet, förmåga att inspirera och entusiasmera. Man kan därför dra slutsatsen att det inte spelar någon roll om det är en manlig eller kvinnlig körledare. Som körledare för pojkar är det viktigt att ta ansvar för att berika sitt lärande, speciellt gällande om målrottet. Det som är till fördel för en manlig körledare är att du kan ha nytta av att i början av rekryteringen kunna säga saker som, ”det här gäller oss pojkar/killar.” Och för pojkar kan det vara en fördel när de kommit förbi målrottet att kunna identifiera sig med en man. När det gäller yngre pojkar så är det tvärtom, då har de lättare att identifiera sina röster med en kvinnas röst. Visst kan det uppstå problem och osäkerhet för en kvinna när pojkar kommer i målrottet men jag tror inte att det är lättare för en manlig körledare att hantera det än en kvinnlig körledare. Det handlar nog mer om hur mycket

kunskap körledaren har. Den kvinnliga körledaren som inte kan förevisa med sin röst hur de pojkar med sina nya röster ska sjunga kan likt Ingrid och det som står i Gosskörboken (Liljas, 1999), ta hjälp av pojkarnas pappa eller någon äldre kille i kören. Jag instämmer med Ingrid som säger ”sjung för tusan, om du är man eller kvinna” och att körledaren måste börja med sig själv som Tyhresson – Hedin (Liljas, 1999)) skriver ” kören är en spegel av körledaren”.

6.5 Finns det fördomar om pojkar och körsång?

Det som gjorde mig intresserad och valet av ämne till denna studie var i början baserad på mina tankar om fördomar mot pojkar och körsång. Som litet barn trodde jag alltid att pojkar inte tyckte om att sjunga i kör, och som vuxen har jag istället fått känslan av att det är de vuxna som inte tror att pojkar vill sjunga i kör. Min uppfattning styrks av resultatet då svaren från informanterna är att körsång kan uppfattas av både barn och vuxna som tjejjigt och att fördomar finns hos de vuxna kanske mer än hos pojkarna själva. Det finns även ett dilemma mellan att idrotta eller sjunga i kör och oftast väljer pojkar att idrotta. Detta kan kopplas till litteraturen i boken Barn och sång (Fagius 2007) där det står att i vårt samhälle så betraktas det som flickaktigt att sjunga. Även Olsson – Kruse menar att det finns en uppfattning i de vuxnas syn om att det kan vara stökigare med en kör med bara pojkar och att man ifrågasätter den höga kvalitetsnivå på körövningen när det är pojkar som sjunger i kör. Ashley (u.å. internetreferens D sid 6) har stött på både barn och lärare som inte tror att pojkar kan sjunga så bra kvalitativt som de faktiskt kan. Han tycker även att det finns idag en moralpanik om pojkar och att media förmedlar en stark syn om att pojkar har en ovilja till att sjunga vilket leder till att de vuxna förväntar sig mindre utav pojkarna.

Därför kan jag dra slutsatsen av att det finns fördomar både från pojkarna själva och vuxna. Jag upplever också en känsla av att allmänheten inte riktigt vill se, stå för och förstå dessa fördomar.

Jag själv kan tycka att det är svårt med ordet Gosskör, för vem är en gosse idag? I boken Barn och sång (Fagius 2007) och Ashley (u.å. internetreferens F sid3) tar de upp problematiken i användandet av ordet gosse eller pojke och menar vidare att det är svårt idag att riktigt identifiera vem som är en pojke, och även att vi inte använder ordet gosse i vardagen. Människor kan tro att det är stökigt i en grupp med bara pojkar, vilket leder till att de tror att det måste vara någon slags militärisk disciplin i en gosskör som Patrik säger. Jag tror att människor kan beundra och tycka det är proffsig att en körledare kan hålla reda på en massa pojkar, och att

de dessutom står vårdat och sjunger fint. Men det borde inte vara mer beundrat än när flickor gör det, och vi borde förvänta oss lika mycket av pojkar som av flickor. Vi kan inte förbise att pojkar och flickor får annorlunda röster när de kommer upp i 10 års ålder och att vi måste jobba på olika sätt med dem. Min åsikt är att pojkar har lika stor rätt som flickor att få sjunga i en kör där de får utvecklas, lära sig sjunga och få glädje och inspiration.

7 Slutsats

Mitt syfte med studien var att undersöka hur fem körledare jobbar med pojkar i kör och hur de gör för att behålla pojkarnas intresse för körsång.

Min forskningsfråga och de tre preciseringsfrågorna var:

- Hur jobbar körledare för att väcka och behålla pojkars intresse för körsång?
- Hur bör och kan körledaren arbeta med målbrottsröster och var får körledaren kunskapen om den ifrån?
- Vilka fördelar och nackdelar finns det att leda pojkar i kör för en kvinnlig och manlig körledare?
- Finns det fördomar om gosskör och pojkar i kör?

Med tidigare litteratur/forskning och tillsammans med mina kvalitativa intervjuer kan jag i detta kapitel dra slutsatser om hur körledaren kan gå tillväga som körledare för pojkar.

Den personliga kontakten är viktig när det gäller att få pojkar att börja sjunga i kör. Att de får se och höra hur en gosskör kan låta och hur verksamheten fungerar spelar stor roll. Det är viktigt att vi tillåter att dela upp pojkar och flickor i mellanstadiet och fram till gymnasiet, för det funkar både röstmässigt och koncentrationsmässigt bäst då. Körledaren måste ha stor förståelse för att pojkar har lägre koncentration och anpassa kören efter det. Om det är en blandad kör så måste körledaren kunna vara flexibel, och det finns inget hinder för att kören delas upp pojkar och flickor ibland, om det så bara finns tre pojkar bland 20 flickor. När det handlar om låtval så behöver det inte spela någon roll genremässigt, det handlar om hur körledaren förevisar materialet och jobbar med det. Sen är det även gynnande att låta eleverna få tycka till om låtval. Men vi ska akta oss för att underskatta pojkars syn på den musikaliska kvaliteten i musiken. De kan skilja på bra och mindre bra musik.

I körsång och musiklejarutbildningen ingår det tyvärr inte mycket lärande om pojkars målbrott, så det är viktigt att körledaren tar sitt ansvar och berikar sig själv med den kunskapen. Körledaren måste vara lyhörd och vara uppmärksam på pojkarnas röster, speciellt i en blandad kör. Körledaren måste ha en öppen dialog med sina pojkar och förklara både dels anatomiskt och klangmässigt vad som händer. Det är viktigt att körledaren väljer material och sjunger låtar som är bekväma för pojkarnas målbrottsröster eller den så kallade ”cambiata” rösten. Körledaren måste träna upp sin förmåga att kunna transponera och förenkla musiken för att kunna anpassa den till de olika målbrottsrösterna. Det viktigaste som körledare är att berömma och visa att denne bryr sig om pojkarna när det kan vara som jobbigast för dem att sjunga. Det får inte bli en pinsam grej att rösten låter konstig, utan vi bör hylla målbrottet.

Det finns både fördelar och nackdelar vare sig det är en kvinnlig eller manlig körledare. Men ingen har något övertag. Det är körledarens kunskap som avgör om du kan leda en gosskör eller pojkar i kör på ett bra sätt. Att starta en gosskör är svårt i sig, men körledarna lär sig att hantera problem efterhand, och det kommer alltid nya problem. Men till slut är det ändå så att ”kören är en spegel av körledaren” (Thyresson – Hedin).

Fördomarna finns och är kanske svåra att komma bort ifrån. Samhället kan tycka att det är tjejjigt att sjunga, och föräldrar har en bild om att pojkar tycker väl inte om att sjunga. Vi står och väger mellan; ska pojkar hålla på med sport eller musik, och pojkarna kanske tänker; - vilket är häftigast, vilket gör kompiserna, kommer någon tycka jag är töntig om jag sjunger i kör. Men vårt stora jobb kanske ligger i att fånga upp pojkarna innan de börjar ta till sig vad samhället tycker och vad alla kompisarna gör och därmed kanske vi kan förändra en fördom och få pojkarna, föräldrarna och samhället att förstå att körsång är så mycket mer än att bara sjunga fint.

I en kör får du också en viktig position, din röst är värdefull, du är värdefull. Du får en stor grupp med kompisar och många konserter, turnéer och äventyr med musik väntas. Och den känslan du får när du gjort din första konsert och publiken applåderar för just dig och din kör är oslagbar.

Jag citerar Ingrid (sid 41) Pojkar ska ha rätt att få sjunga i kör!

8. Rekommendationer för vidare studier/forskning

Det frågor och ämne för vidare forskning som min studie har lett till är:

Eftersom en av mina informanter talade mycket för att man ska börja arbeta med barns röster från tidig ålder så har denna fråga växt fram. Hur mycket röst och sångmetodik finns det i utbildningen inom förskolelärare?

Jag efterfrågar forskning angående varför det är så lite sångmetodik om pojkars röster vid landets musikleklarutbildningar.

Hur ser intresse och resurser i vårt samhälle gentemot gosskörerna? Finns det någon större skillnad på utbudet inom körverksamheten för pojkar och flickor?

9. Referenser

- Ashley, M. (2011) *The Canaries in the Cage: Lessons in the Role of Leadership and Pedagogy in conducting from the Widening Young Male Participation in Chorus Project*.
In: *Choir in Focus 2011*. Ed: Geisler, U. & Johansson, K. Göteborg: Bo Ejeby Förlag.
- Agrell, A (2000, 6 maj) Mats värnar barnens busighet
I: *Sydsvenskan*, sid 9. Intervju med Mats Olsson
- Cederberg-Orreteg, A., Ekdahl, E. & Fagius, G. (2007) *Pojkar och flickor*
I: *Barn och sång*. Red: Fagius, G. Lund: Studentlitteratur.
- Fagius, G. (2007) *Barn och sång*.
Red: Fagius, G. Lund: Studentlitteratur.
- Fagius, G. & Larsson, E-K. (1992) *Barn i kör*.
Red: Fagius, G & Larsson, E-K. Stockholm: Verbum Förlag.
- Kvale, S. & Brinkman S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*.
Lund: Studentlitteratur
- Lilja, S. (1999) *Gosskörboken*.
Red: Liljas, S. Uppsala: Idétryck.
- Olsson-Kruse, J. (2012) *Pojkar älskar att sjunga i kör – om gosskörsbygge i en svenskkyrklig församling*. Examensarbete. Göteborgs universitet, Högskola för scen och musik.
- Patel, R. & Davidson B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Internetreferenser

- A - Ashley, M. (n.d) *Boys keep Singing*
Hämtad [den 29 januari 2013] <http://www.boys-keep-singing.org/>
- B - Ashley, M. (n.d) *Boys keep singing socialgo*
Hämtad [den 20 januari 2013] (är tillfälligt offline) <http://boys-keep-singing.socialgo.com/>
- C - Ashley, M. (2013) *Cambiata North West*
Hämtad [den 7 januari 2013] <http://martin-ashley.com/CNW>
- D - Ashley, M. (2013) *Cambiata Voices*
Hämtad [den 7 januari 2013] <http://www.martin-ashley.com/cambiata-voice>
- E - Ashley, M. (2010) *E-book for teachers about how to use these resources*
Hämtad [den 7 januari 2013]
<http://www.boys-keep-singing.org/flv/ebookforteachersv2.pdf>
- F - Ashley, M. (n.d) *Singing for boys*
Hämtad [den 29 januari 2013] <http://www.singing-for-boys.com/home>
- G - Ashley, M. (2013) *Treble-Voices*
Hämtad [den 7 januari 2013] <http://www.martin-ashley.com/Treble-Voices>
- H - Ashley, M. (2012) *1000 Years and 1000 Boys' Voices: The crisis and radical challenge for choral singing.*
Hämtad [den 7 januari 2013]
<http://martin-ashley.com/assets/files/2012/M1012%20CinF%201000%20Years%20and%201000%20Boys4.pdf>
- Cederberg, H. (2012) Sveriges Radio. Mitt i musiken. *Tidigt målbrott hotar gosskörer.*
Intervju med Roland Nilsson. Hämtad [den 6 januari 2013]
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1012&artikel=5070709>
- Pojkaktig orkester. *Vadå pojkaktigt?*
Hämtad [den 7 januari 2013]
<http://pojkaktigorkester.wordpress.com/vada-pojkaktigt/>
- Statens kulturråd. (2008) *Nya kulturvanor. Svenska kulturvanor i ett 30-årsperspektiv: 1976-2006.*
Hämtad [den 7 januari 2013]
http://www.kulturradet.se/Documents/publikationer/2008/nya_kulturvanor_dell1.pdf

10. Bilagor

Bilaga 1 Mail och samtyckes avtal till informanterna

Hej ____!

Mitt namn Carolina Borg och jag studerar på musikhögskolan i Malmö.

Jag går sista terminen och håller på att skriva mitt examensarbete/forskningsarbete som handlar om pojkar och kör.

Min frågeställning är, fortfarande lite oslipad men på ett ungefär "varför pojkar slutar sjunga i kör?"

Mitt fokus är på körledaren, vad gör körledaren för att behålla intresset hos pojkar till att sjunga och fortsätta sjunga i kör.

Jag kommer att utföra intervjuer med olika körledare.

Min fråga är ifall du vill och kan tänka dig att bli intervjuad.

Undersökningens syfte är att se och ta reda på hur körledare jobbar med pojkar röst/intresse i kör.

Jag behöver din tillåtelse att publicera ditt namn i examensarbetet där jag även kommer att skriva en presentation om dig.

Jag vill gärna göra en observation av en körlektion och i samband med observationen efteråt om det är möjligt att göra intervjun.

Intervjun kommer att ta ca 15-20 min och jag kommer att spela in intervjun.

Det är bara jag, min handledare och min examinator som har tillgång till inspelningen och när examensarbetet är klart kommer inspelningen att kasseras.

Meddela mig om du kan och vill ställa upp på denna intervju.

Mvh Carolina Borg

Hej ____

Jag har med råd från en lärare på musikhögskolan och min handledare bestämt mig för att informanterna ska vara anonyma i mitt examensarbete.

Hoppas att detta beslut inte ändrar din åsikt om att vara delaktig i arbetet.

Det kommer fortfarande stå en presentation om dig men det kommer inte stå med var er arbetsplats är nu.

Tack än en gång för att du ställde upp på intervju.

Mvh Carolina

Carolina Borgs examensarbete.

Forskningsfråga (kan ändras, men ämnet är detsamma): Vad är det som gör att körledaren kan väcka och behålla pojkars intresse för körsång?

Intervju_

Den __ oktober 2012 med _____

Jag godkänner att intervjun blir inspelad och sedan transkriberad.

Jag är även medveten om att det kommer skrivas en presentation av mig i examensarbetet och att delar av intervjun kommer att publiceras i arbetet.

Jag deltar frivilligt i projektet och har rätt att dra mig ur när som helst.

Bilaga 2 Intervjufrågor och Nya kulturvanortabell

Intervjufrågor

1. Vilken är din bakgrund/utbildning?
2. Hur lång erfarenhet av gosskör har du?
3. Ser du att det finns något problem med att få pojkar att sjunga i kör?
4. Hur jobbar du för att få pojkar att börja och fortsätta sjunga i kör?
5. Har det ingått i din utbildning något speciellt lärande om pojkars röster i sång/körsång?
Eller har du fått lära dig själv? I så fall hur?
6. En låtrepertoar för gosskör, skiljer den sig genremässigt från blandad barnkör?
Varför? Tror du att låtval påverkar intresset för körsång hos pojkar?
7. Om det finns förutfattade meningar om gosskör, hos vilka och hur ser de i så fall ut?
Varför?
8. Tror du att det finns någon skillnad på att en kvinna leder gosskör i jämfört med en man?
Finns det fördelar, nackdelar?

Tabell 6.2. Sång i kör eller annan grupp.

Personer 16–84 år som på fritiden ägnat sig åt aktiviteten under de senaste 12 månaderna 1982–2006. Procent

	Sjunger i kör eller annan grupp							
	minst någon gång				varje vecka			
	1982–83	1990–01	1998–09	2006 ¹	1982–83	1990–01	1998–09	2006 ¹
Samtliga 16–84 år	5,3	5,5	5,9	5,9	3,5	3,5	3,8	3,7
Män 16–84 år	4,5	4,1	4,8	4,0	2,9	2,3	3,0	2,5
Kvinnor 16–84 år	6,2	6,9	7,1	7,9	4,1	4,8	4,7	4,9
Män 16–19 år	7,8	5,3	7,6	6,6	5,2	3,5	5,3	4,2
20–29 år	5,4	3,6	5,2	5,1	3,9	2,3	3,8	3,6
30–44 år	3,5	3,6	4,6	3,5	2,2	1,9	2,7	2,3
45–64 år	4,1	4,3	3,9	3,3	2,5	2,1	2,1	2,0
65–74 år	4,3	4,1	6,1	1,4	2,9	2,9	4,0	1,4
75–84 år	4,2	5,5	3,8	8,2	2,5	2,5	3,2	4,0
Kvinnor 16–19 år	16,7	15,8	13,7	14,4	13,0	10,7	9,7	11,8
20–29 år	7,9	7,5	7,5	8,3	5,2	4,7	4,4	5,3
30–44 år	5,7	5,9	7,7	8,3	3,9	3,7	4,3	4,2
45–64 år	4,7	5,7	5,8	6,6	2,8	4,4	4,3	4,0
65–74 år	5,3	7,2	7,7	7,1	3,5	5,7	6,0	3,8
75–84 år	1,2	4,9	4,2	7,0	0,6	3,3	2,7	5,1

1) Skattningen baserad på 2006 års besöksintervjuer.